'Većina zabluda se ukorijenila u srcima masa zbog fanatičnog nastupa neznalica sljedbenika istine. Oni su istinu prikazivali na zbunjujući i provokativan način. Slabe protivnike su s potcjenjivanjem i podrugljivošću gledali. Iz nutrine tih protivnika su usplahireno provrili motivi inata i konflikta, a u srcima su im se ukorijenila ništavna uvjerenja. Ulema je ostala nemoćna pred tim uvjerenjima, iako su ona, očito, bila netačna"

Imam Ebu Ishak eš-Šatibi u „Kitabu-l-I'atisamu“

K O L E K T I V N I R A D Z A I S L A M

Prednosti i manjkavosti

Naslov originala
العمل الجماعي محاسنه و جوانب النقص فيه
Ei-amelul-džema'ijju -Mehasinuhu ve dževanibun-naksi fihi

Autor
dr. Abdul-Vehhab b. Lutf ed-Dejlemi

Prijevod
prof. Emir Demir

Recenzija
prof. Ahmed Džinović
prof. Nesib Karišik

Lektura
prof. Mirzeta Ljubović

Kakanj, 1423./2002, god. tiraž 1000 kom.
C!P - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine
061.234:297]
ed-DEJLEMI, Ibn-Lutf
Kolektivni rad za islam : prednosti i manjkavosti ; [prijevod Emir Demir]. - Kakanj: Demir Emir, 2002. - 73 str.;
21 **cm**
Prijevod djela: *El-'ameiul-džema'ijju mehasinuhu ve dževanibun-naksi fihi*
COBISS/BiH- SD 11045126

Predgovor recenzije

Allah, Subhanehu ve Te'ala, kaže: ***"I reci: 'Trudite se/ Allah će vaš trud vidjeti, a i Poslanik Njegov i vjernici.'*** *(Suretut-Tevbe, 105)*

Poslanik, s.a.v.s., kaže: «Djela se cijene prema namjerama, a svakom čovjeku pripada ono što je i namjeravao.»

U svjetlu ovih velikih riječi gledamo na sve postupke, pa i na ovo izvanredno korisno djelo za nas. Islam je Allahova vjera, a ko to spozna, uvjerit će se da jedino Onaj Koji je stvorio ljude može postaviti ispravna pravila ophođenja koja ne narušavaju prava ni jednog pojedinca kao osnovnog faktora društvenosti, a zatim i uže kolektivnosti.

Iz predstavljenog teksta se jasno vidi da je ova knjiga plod dugogodišnje prakse i svestranog iskustva autora. Nemoguće bi je bilo napisati isključivo na osnovu teoretskog znanja.

Autor nije ubirao iskustva u našoj sredini, ali su principi kolektivnog djelovanja u islamu, uz sve popratne pozitivnosti i negativnosti, trajni i univerzalni za svako vrijeme i prostor.

Knjige slične tematike u savremenom poimanju, kod nas, uistinu, nisu uveliko dostupne. Razlog je, vjerovatno, u tome što isuviše malo razmišljamo o ovoj problematici.

U stalnoj smo potrebi za saradnjom, kako bi trud i potencijali bili pravilnije usmjereni. Ovom knjigom mogu se uveliko okoristiti svi oni čije se djelovanje temelji na kolektivnosti.

U vašim rukama je knjiga koju su, vjerovatno, mnogi od nas dugo priželjkivali. Ne samo da je preporučujemo, već i smatramo da je svakom onom koji se bavi da'vetskim angažmanom nužno poznavati temelje kolektivnosti u islamu, uz sve dobre i loše manifeste. To je ovdje, doista, slikovito i na privlačan način predstavljeno.

Zato molimo Allaha Uzvišenog da ova knjiga nađe mjesta u srcima svih onih koji na putu islama nesebično žrtvuju svoj trud.

Recenzija

Predgovor

Zahvata pripada samo Allahu, od Njega pomoć i oprost tražimo, Njemu se utječemo od zla nas samih i naših loših djela. Koga Allah uputi niko ga u zabludu neće odvesti, a koga On u zabludu odvede, niko ga neće uputiti.

Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed ^ Njegov rob i Poslanik.

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako Ga se treba bojati i umirite samo kao muslimani"

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte - s imenom Čijim jedni druge molite - i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah, zaista, stalno nad vama bdi."

"O vjernici bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu / Poslaniku Njegovu bude pokora vao - postići će ono što bude želio."

Odlučio sam izdati ovu knjigu nakon što sam je predstavio izvjesnom broju poznatih islamskih aktivista (misionara). Želio sam od njih dobiti koju sugestiju, bilo u pogledu izdavanja knjige ili unutrašnjih dodataka s kojima bi bila potpunija. Nisu prema meni škrtarili, Allah ih najljepše nagradio. Davali su mi vrijedna mišljenja koja sam, uglavnom, prihvatio i na osnovu njih korigirao neke stavove.

Nisam se pomagao ni jednom knjigom slične tematike, kako ne bih pao pod utjecaj drugih. Želja mi je da ova knjiga bude skup savjeta koji potječu iz svakodnevne problematike. To je, sigurno, korisnije i svrsishodnije.

Odlučio sam izdati ovu brošuru iz dva razloga:

Prvi: Pobojao sam se da mi ne dođe smrt, čije ročište zna samo Uzvišeni Allah, a da ovu knjigu ne uputim svojoj braći angažiranoj u pozivu na Allahov put, što bi značilo da sam do sada od njih krio znanje.

Drugi: Uvidio sam da poziv u Allahovu vjeru nije pod monopolom izvjesne grupacije u određenom vremenu i prostoru. Buduće generacije su, također, u potrebi za usmjeravanjem i osvješćivanjem kako ne bi doživjele nedaće u kojima se mi danas nalazimo.

Allaha moiim za iskrenost, uspjeh i pravičnost, a On ih je Moćan nama podariti.

dr. Abdul-Vehhab b. Lutf ed-Dejlemi

17/12/1410. god. po H.

9/7/1990. godine

UVOD

Moje dugogodišnje kolektivno angažiranje u da'vetu (islamskom misionarskom pozivu) izrodilo je plodovima koje sam sakupljao iz praktičnih aktivnosti na terenu. Zato je bilo neophodno, kako bih ispunio emanet i posavjetovao trudbenike u ovoj oblasti, da zabilježim svoje postignuće koje će, možda, osvijetliti put, ispraviti greške i dati nove vidike svakome ko je sebi da'vet uzeo za pravac života. Svejedno je da li se radi o praktičarima, koji su veliki dio života proveli u ovom angažmanu, ili o omladini koja je tek na početku duge staze.

Oni koji šire istinu ne bi trebali osjećati tegobu u tom pozivu, jer isključivost i slijeđenje strasti nisu specifičnosti onih koji na svojim plećima nose poziv u Allahovu vjeru. Zapravo, oni su najpreči da prime savjete, jer na tom putu tragaju za svakim sredstvom koje bi moglo biti uspješno u ostvarenju samozadatih ciljeva, tj. u pozivu i uputi ljudi, te izvršenju obaveze naređivanja dobra i odvraćanja od zla.

Treba razlikovati savjet koji potječe od brižnog savjetodavca od savjeta onoga koji svojom netrpeljivošću i predbacivanjem želi druge ocrniti. Isiam naređuje iskreno međusobno savjetovanje svojih sljedbenika:

وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

"Tako Mi vremena, - čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje." *(Suretul-Asr, 1-3)*

U hadisu stoji: "Vjera je iskren odnos.' Rekosmo: 'Prema kome, Allahov Poslaniče?' Reče: "Prema Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku, vođama ljudi i ostalim muslimanima."[1]

Od Džerira b. Abdullaha el-Bedželija, r.a., prenosi se da je rekao: "Dao sam prisegu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na klanjanje namaza, davanje zekata i odanost prema svakom muslimanu."[2]

Niko ne smije prizivati sopstvenu savršenost ili nepogrješivost. Nepogrješivi smo onoliko koliko nas Allah od pogreški sačuva.

---

[1] Prenosi Muslim od Temima ed-Darija.

[2] Muttefekun alejhi.

Postojanje izvjesnih grešaka ne treba zasjeniti svijetle tačke historije pozivanja u Allahovu vjeru.

U ljubav čovjeka prema da'vetu se ne ubraja obmanjivanje ljudi kurtoazijom i šutnja o vidljivim greškama, jer to nije manifest iskrene ljubavi. U hadisu se prenosi: "Vjernik je ogledalo vjerniku."[3]

Ogledalo, samo po sebi, ne skriva ni ljepotu ni mahane onoga ko se u njemu ogleda. Tako i vjernik prema vjerniku treba postupati u iznošenju nedostataka. Čvrsto će nastojati da ih ukloni, a ne da iskaže zlobu i ocrni brata muslimana. Odabrao sam da naslov ove knjige bude: *Kolektivni rad za islam, Prednosti i manjkavosti.*

Dao sam prednost pozitivnim stranama kako bi one same, radi uspjeha, da'veta i ostvarenja ciljeva, iznjedrile važnost kolektivnog djelovanja, te da bi se znalo da je cilj polemike o negativnim stranama usmjeravanje i uputa. Kada se upotpune ovi normativi i nestane negativnosti u udruženju (džema'atu), njegovom vodstvu i pojedincima, članovi udruženja će postati čvršći, jači, otporniji i sposobniji pri suočenju sa novonastalim preprekama. Tada će doći do lakšeg ostvarenja ciljeva u najkraćim vremenskim razmacima. Čitalac će saznati da se sve negativnosti, ili većina njih, vraćaju na pojedince u udruženju koji se zbog nepotpunog odgoja, nemoći i slabosti imana ne mogu suočiti sa iskušenjima, suzdržati se pred materijalnim izazovima i si. Postoje negativnosti čiji su razlog vodstvo, ali i drugi faktori koje ćemo pojasniti izlaganjem teksta ove knjige.

Moiim Uzvišenog Ailaha da ovo moje djelo učini iskrenim radi Njegova Lica, da mu otvori srca Svojih robova i učini ga korisnim i meni i njima na dunjaluku i Ahiretu, On je Dostojan hvale i veličanja. Amin!

ZAŠTO UDRUŽENJA, ZAJEDNICE, ORGANIZACIJE, DŽEMA'ATI?

Islamska udruženja i zajednice savremenog doba (u današnjoj formi) nisu postojale kod prethodnika našeg ummeta, tj. nisu postojala islamska udruženja s posebnim sistemom i preciznim programom po kojem postupaju i njegovih se granica pridržavaju. Ali, mnogo se stvari nanovo našlo pred muslimanima nametnuvši im da krenu putem udruživanja i osnivanja posebnih zajednica. Islamski vladar, u većini slučajeva, preuzimao je dužnost poziva u Allahovu vjeru. Svojim bi namjesnicima naređivao vjersku edukaciju stanovništva, što je bila jedna od zadaća namjesništva. Historija ummeta precizno bilježi da su učenjaci ulagali veliki trud u da'vetu, širenju znanja, osvješćivanju masa, savjetovanju vladara, te obavljanju dužnosti kontrole. U društvu su imali

---

[3] Prenosi Ebu Davud sa hasen senedom.

posebnu poziciju s obzirom da su, upravo, oni od vodećih ljudi koje Allah spominje u Svojoj knjizi sljedećim riječima:

يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللّهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً

"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše." *(Suretun-Nisa[1], 59)*

Međutim, vladari su kasnije svoje dužnosti zapostavili, Među njima se raširilo neznanje, a vrijednost nauke i učenjaka je umanjivana, Napustili su zaštitu vjere, sprovođenje šerijatskih kazni i borbu na Allahovom putu. Interes za širenjem šerijatskih nauka im je oslabio ili potpuno iščezao. Počeli su suditi po zakonima koje Allah nije objavio, a neprijatelji islama su preuzeli upravljanje nad muslimanima preko tih vlastodržaca. U muslimanskim društvima su se pojavili pokreti oponiranja islamu (kao poznate nevjerničke stranke danas). Glavni cilj im je bio borba protiv islama i onih koji ga se pridržavaju. Željeli su nametnuti ateizam, danas poznat kao sekularizam. Razgrabili su se za vlast i počeli uništavati ovosvjetska dobra varajući ljude već dugo uzvikivanim parolama (kao sloboda, jednakost i demokratija), od kojih su ljudi dobili samo lažna obećanja i život ispunjen stalnim teškoćama. Mnoge sinove islama su ovi destruktivni elementi za ummet potakli na razmišljanje o putevima kojima se može zaštititi i očuvati islam i Šerijat, širiti znanje, oživjeti duh zalaganja na Allahovom putu, oživjeti poziv za uzimanje Šerijata zakonom, povratiti odanost Allahu, Njegovu Poslaniku, s.a.v.s., i vjernicima. Tada se javila ideja o udruživanju i postepeno se počela razvijati sve dok udruživanje nije dobilo današnji oblik.

Zašto mnogobrojna udruženja i zajednice?

Prema Aliahovom zakonu stvaranja ljudi se razlikuju u znanju, idejama, ambicijama i pravcima. Posljedica toga su mnogobrojne zajednice, udruženja i organizacije. Interes svih je zaštita, očuvanje i odbrana vjere. I pored toga što je objektivno postojala mogućnost za ujedinjenje, zajedničko razmatranje programa i kretanje jedinstvenim

pravcem, kojim se ostvaruje željeni cilj, različita uvjerenja i vizije o najuspješnijim metodima zaštite vjere, učinile su da svaka zajednica, na putu ka konačnom cilju, uzme različito uporište.

Zato su, s obzirom na raznolikost u predstavi prioriteta islamskog da'vetskog angažmana, nastala mnogobrojna udruženja i zajednice.

-Jedni su rekli da se treba ograničiti na ispravljanje akideta (islamskog vjerovanja - credo) i prakticiranje sunneta.

-Drugi su rekli da ljude iz grijeha i zaslijepljenosti dunjalukom treba prevesti u džamije kako bi osjetili slast ibadeta, očistili svoje duše i pokajali se Allahu, s.v.t.

-Treći su rekli da vide početak puta u uzimanju vlasti. Nakon toga bi postepeno rješavali pitanja islama, jer reforma može dociramo putem vlasti.

-Četvrti su rekli da su današnji vladari nevjernici i da ih je dužnost svrgnuti i preuzeti vlast.

-Peti su rekli da treba konstantno pozivati u cjelokupan islam, savjetovati vlastodršce, zagovarati odanost prema muslimanima i odricanje od nemuslimana, boriti se protiv raznolikih frakcija koje predvode zavjere protiv islama (i to planskim i prikladnim metodama), oživjeti povjerenje u islam kod zalutalih muslimana i prema mogućnostima naređivati dobro a zabranjivati zlo.

Uspjeh udruženja, zajednica i organizacija

Ovi organizirani tipovi aktivnosti su na terenu doživjeli uspjeh, jer su se na njihov poziv odazvali mnogi muslimani, a posebno omladina koja žarom gori za islamom. Jedna od najvećih koristi ovih udruženja je zaštita omladine od stranputica kojima su mnogi krenuli, tj. predali su se strastima, beznađu, stalnim sumnjičenjima i priključili se antiislamskim frakcijama.

Negativnosti postojanja mnogobrojnih udruženja, zajednica, džema'ata i organizacija

Nema sumnje da mnoštvo ovako organiziranih tipova rada ima i svojih negativnosti. Navest ću neke:

1. Dolazi do slabljenja poziva u vjeru, jer se poziv odvija s više zasebnih programa čime se trud i potencijali cjepkaju. Omladina se počne sumnjičavo pitati: «Koja organizacija zastupa istinu?» Neke omladince su te sumnje, uistinu, potpuno zbunile.

2. Različitost ovih grupacija u vizijama prioriteta islamskog da'vetskog angažmana neke podstiče na netrpeljivost. To povećava razdor i neprijatelju daje pogodnu priliku da iskoristi ovakve razmirice.

3. Javlja se, također, slabost u odgoju. Svako udruženje ima nešto što drugo nema. Ograničavanje na određeni vid aktivnosti omladinu lišava aktivnosti koje se obavljaju u ostalim udruženjima. Tako odgoj, zbog ograničenih aktivnosti jednog udruženja, ostane nepotpun. Neke organizacije imaju pogrešne predstave i pravila koja sputavaju dolazak do cilja. Kada bi se nastojanja ujedinila došlo bi do konsolidacije, lijepog međusobnog ophođenja, razmjenjivanja iskustava, te uklanjanjanja negativnosti i pogrešnih vizija.

4. Pojedini omladinci su toliko zaneseni svojim udruženjem da, bez znanja i potpunog shvatanja vjere, smatraju da je njihovo udruženje jedino ispravno, a ne jedno od ispravnih. Ponekad osuđuju druge da su skrenuli s pravog puta. Na ovakve neutemeljene manifeste mora se oštro upozoriti. Potrebno je pojasniti šerijatska pravila o proglašavanju drugih nevjernicima ili grješnicima, a to se može učiniti samo s čvrstim dokazima: „Vjerniku je haram život, imetak i čast drugog vjernika." Čovjek u islam ulazi na više različitih načina, ali iz islama može izići samo kroz najuže prolaze.

Poslanik, s.a.v.s., kritikovao je Usamu b. Zejda, r.a., zbqg ubistva jednog mnogobošca poznatog po nasilju nad muslimanima. Kad ga je u borbi prikliještio sabljom, mnogobožac je izgovorio riječi: "La ilahe illallah!" Međutim, Usama nije primio njegov isfam, već ga je ubio. Poslanik, s.a.v.s., mu je rekao: "Šta ćeš činiti s tim riječima 'La ilahe illallah' kada dođu na Sudnji dan?"

Ovo pravilo ćemo još detaljnije pojasniti. Možemo zaključiti da su djela koja izvode iz islama precizirana i da zahtijevaju određene manifeste.

Utemeljenost organiziranja i udruživanja

Niko nema pravo predstavljati ovakav vid udruživanja šerijatski zabranjenim, jer je on radi poziva ka istini, zaštiti istine, saradnji u dobru i bogobojaznosti, sticanju znanja i si. Izvjesne pogreške, koje udruženi pojedinci naprave, nisu povod za zabranu udruživanja. Obaveza je greške korigirati, predstave rasvijetiliti, vladanje popraviti, vratiti se dokazom utvrđenoj istini, te izbjegavati pritom svaku vrstu pristrasnosti i ličnih prohtjeva.

Neka od ovih udruženja unutrašnji ustroj održavaju na principu posebnih zakletvi ili ugovora koji garantiraju veću discipliniranost i prisnost pojedinaca. Time se žeie izbjeći razmirice i razilaženja. Za ove ugovore, sa šerijatskog stanovišta, nema smetnje.[4] Zabranjena je jedino

---

[4] Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Muslimani se ravnaju prema međusobno postavljenim usiovima, osim uslova koji dozvoli zabranjeno ili zabrani dozvoljeno" (Prenosi se u Sunenima) Sejhul-

zakletva na hilafet unutar udruženja, jer se ona isključivo daje kada se muslimani konsolidiraju i kada je budući halifa u prilici da zasnuje islamsku državu uz prakticiranje islamskog zakona, zaštitu podanika od zia, uspostavljanje islamskog sudstva i izvršavanje drugih dužnosti halifata.[5]

Ugovor ili zakletva kod današnjih udruženja nije ovog tipa, nego je to parcijalni sporazum o radu za isiam (npr. ugovor za ulaganje truda u pozivu ljudi u Allahovu vjeru).

Poslanik, s.a.v.s., uzimao je djelomične zakletve od svojih ashaba iz želje da tako potvrdi njihov rad i aktivnost. Evo nekih primjera:

1. Zakletva zadovoljstva pod drvetom. - Od Džabira b. Abdullaha, r.a., i drugih ashaba prenosi se da su rekli: "Dali smo zakletvu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da nećemo bježati." U nekim predajama stoji: "Dali smo zakletvu na smrt."[6]

Ashabi su bježanje sa bojnog polja smatrali velikim grijehom. Uzvišeni Allah u suri El-Enfal upozorava na bježanje. Ova sura je objavljena neposredno poslije Bitke na Bedru, druge godine po Hidžri. Ugovor na Hudejbijji je bio šeste godine. Zakletva je, iz tog razloga, bila radi potvrde nebježanja.

2. Zakletva ashaba Poslaniku, s.a.v.s., slična onoj koju su davale žene. Prenosi Ubade b. Es-Samit, r.a.,: "Zakleli smo se Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.,da Allahu nećemo nikoga ravnim smatrati, da nećemo krasti, blud činiti, ubijati one koje je Allah zabranio, osim s pravom, da nećemo otimati itd."[7]

Ova zakletva, kako pojašnjava Ibn-Hadžer u Fethul-Bariju, bila je poslije oslobođenja Mekke, a zakletva na El-Akabi desila se drugim povodom što ćemo kasnije spomenuti.

3. Zakletva na obavljanje Hidžre (iseljenja). Imam Ahmed u svom Musnedu od El-Harisa b. Zijada es-Se'idija el-Ensarija prenosi da je

---

islam Ibn Tejmijje, rahimehullah, spominje da kada musliman sam sebe obaveže na dotično djelo, ono mu postaje i šerijatska obaveza. Kao npr. prisega Poslaniku, s.a.v.s., na pokornost, prisega imamima (halifama) i međusobni ugovori ljudi na djela pokornosti *Koja* su Allah, s.v.t., i Poslanik, s.a.v.s., naredili. (Pogl. Fetava Ibn Tejmijje, 11/89-90 i 29/245-246) (nap. prev.)

[5] Mada «el-beja'» u osnovi označava ugovor, više se upotrebljava u smislu prisega koje se daju halifama. Stoga, da ne bi došlo do nejasnoća, najbolje bi ih bilo nazivati, upravo, ugovorima. Jedna od osnovnih razlika između prisege halifi i prisege na obavljanje djela pokornosti je što su prisege halifama obavezne svakom muslimanu, dok zakletve ili ugovori ovoga tipa nisu obavezni osim onome ko ih s zadovoljstvom prihvati. Zato je dozvoljeno da ovi ugovori ili zakletve na djela pokornosti budu vremenski ograničeni. (Pogl. El-Umde, 156 str.; Abdulkadir b. Abdulaziz) (nap. prev.)

[6] Prenose El-Buhari i Muslim.

[7] Prenose El-Buhari i Muslim.

došao Poslaniku, s.a.v.s., tokom bitke na Hendeku, a Poslanik, s.a.v.s., je uzimao zakletvu na Hidžru.[8]

4. Od najpoznatijih djelomičnih zakletvi je ona u kojoj je traženo da pojedini ashabi nikoga ništa ne mole. - Od Avfa b. Malika el-Ešdže'ija, r.a., prenosi se da je rekao: "Bilo nas je kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., devetero, ili osmero, ili sedmero.' On reče: 'Hoćete li se zakleti Allahovom Poslaniku?', - a već smo se nedavno bili zakleli.[9] Rekosmo: 'Zakleli smo ti se, Allahov Poslaniče.' On reče: 'Hoćete li se zakleti Allahovom Poslaniku?' Pružili smo ruke i rekli: 'Zaklinjemo ti se, Allahov Poslaniče, ali na što ćemo ti se ponovo zakleti?' Reče: 'Da ćete obožavati Allaha i nikoga Mu ravnim smatrati, obavljati pet propisanih namaza, pokoravati se (zatim je tiho izgovorio neku riječ) i da ništa ljude nećete moliti!' Vidio sam neke od njih kako im bič s deve spadne, a ne bi nikoga zamolili da im ga doda."- reče Avf b. Malik.[10]

5. Druga zakletva na El-Akabi koja se desila prije Hidžre. Za Poslanikom, s.a.v.s. bila je potraga, ashabi u Mekki su bili potlačeni, a Hidžra još nije bila počela. Na to ukazuju riječi Uzvišenog:

وَاذْكُرُواْ إِذْ أَنتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِي الأَرْضِ تَخَافُونَ أَن يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ
وَأَيَّدَكُم بِنَصْرِهِ وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

"/ ***sjetite se kad vas je bilo malo, kad ste na Zemlji bili potlačeni, - bojali ste se da vas ljudi ne pohvataju, pa vam je On sklonište dao i Svojom pomoći vas pomogao i plijenom vas opskrbio da biste bili zahvalni."*** *(Suretul-Enfal, 26)*

Od Džabira b. Abdullaha el-Ensarija, r.a., prenosi se: "Rekosmo: 'Allahov Poslaniče, na što ti se zaklinjemo?' Reče: 'Zakunite mi se na poslušnost i pokornost u radu i lijenosti, na trošenje u teškoćama i izobilju, na naređivanje dobra i odvraćanje od zla, da ćete govoriti u ime Allaha bez osvrta na tuđe kritike, da ćete mi pomoći kada vam dođem u Jesrib (Medinu) i da ćete me zaštititi kao što štitite sebe, svoje supružnike i djecu, a za to vam pripada Džennet."[11]

Ashabi su jedni od drugih uzimali zakletve u pojedinim pitanjima islama. Ibn-Hadžer kaže: "Prenosi Sejf u El-Futuhu sa svojim lancem prenosilaca da je Ikrime, r.a., pozvao: 'Ko mi daje zakletvu na smrt?' Između četiri stotine ostalih muslimana zakleli su se njegov amidža El-Haris i Dirar b. El-Ezver. Ikrime je bio zapovjednik jednog eskadrona za

[8] Fethul-Bari, 1/66-67.
[9] Na hilafet.
[10] Musned imama Ahmeda, 3/429. 1' Prenose El-Bejheki i Ahmed.
[11] Prenose El-Bejheki i Ahmed.

vrijeme Omerova, r.a., hiiafeta i to petnaeste godine (po H.). Svi su ubijeni osim Dirara."[12]

Navedeni dokazi potvrđuju dozvoljenost uzimanja zakletvi ili ugovora za neka djela u islamu. Mišljenja koja govore da su ove vrste zakletvi neispravne i nedozvoljene nemaju vjersku utemeljenost.

NUŽNOST KOLEKTIVNOG DJELOVANJA

Muslimanu je dužnost pomoći Allahovu vjeru, u potpunosti obavljati propise islama, odvratiti nasrtaje na islam i, u svakom smislu riječi, oživjeti borbu na Njegovom putu. Ako čovjek kao jedinka u sadašnjem vremenu nije sposoban ostvariti zadati cilj, jer su individualni napori u opiranju sistematskom kolektivnom djelovanju neprijatelja islama nedostatni, onda mu je dužnost da traži sebi slične, ispravne i bogobojazne ljude koji ljubomorno čuvaju Allahovu vjeru i sarađuju u ostvarivanju velikih ciljeva. Poznato pravilo metodologije islamskog prava (usu!ui-fiqh) kaže: *Ono bez čega se obaveza ne može upotpuniti i ono postaje obaveza.* Današnji neprijatelji islama su se usavršili u borbi protiv svega što je islamsko. Oni kontrolišu sve ljudske i materijalne potencijale, a to prije nije biio poznato. Saznanje o ovoj činjenici nalaže formiranje dostatnih snaga za zaštitu islama i muslimana.
Dokle god postoje mnogobrojni vidovi udruživanja ljude nećemo primoravati na priključivanje određenoj zajednici. U protivnom, to bi bio gest naklonosti određenom udruženju ili organizaciji uzrokovan različitim pobudama. Svakako, pojedincu je dužnost proučiti sva postojeća udruženja dok mu se srce ne smiri s određenim. U svakom slučaju, istina poslije najboljih generacija islama, nije svedena na jedno udruženje, organizaciju ili džema'at. Svako udruženje ima nešto od istine i dobra što druga nemaju. Dva ili više udruženja mogu zajednički čestvovati u dobru. Nije dozvoljeno, iz netrpeljivosti i zlobe, negirati dobro kod bilo kojeg udruženja ili nijekati vrijednost članova samo zato što pripadaju određenim udruženjima. Ako je neko islamsko udruženje nemarno prema određenim domenima istine i dobra, dužnost mu je uložiti trud da nadoknadi propušteno. Ako opet iz nemara zakažu, tek su onda grijesni. Spomenut ćemo nekoliko dokaza koji govore da se pod zajednicom, koju je dužnost slijediti, misli na onu koja zastupa istinu, pa makar čovjek i sam bio:

Imam Et-Tirmizi, na kraju poglavlja o obaveznosti slijeđenja zajednice, spominje: "Čuo sam El-Džavuda b. Mu'aza kako govori: 'Čuo sam Alijja b. Hasana da kaže: 'Upitao sam Abdullaha b. El-Mubareka: 'Ko je zajednica (džema'at)?' Reče: 'Ebu Bekr i Omer.' Neko doda: 'Ebu Bekr i

[12] El-Isabe fi gajris-sahabe.

Omer su umrli.' Reče: Taj i taj.' Rekoše: 'Umro je.' 'Onda je Ebu Hamza es-Sukkeri[13] zajednica.' - odgovori on."[14]

Učenjak Ibnul-Kajjim u djelu Igasetul-lehefan kaže: "Ima li ljepšeg govora od govora Ebu Muhammeda Abdurrahmana b. Ismaila, poznatog kao Ebu Same, u knjizi El-Havadis vel-bide': 'Naredba o slijeđenju zajednice podrazumijeva slijeđenje istine i njenih zagovarača, pa makar oni koji je slijede bili malobrojni a ostali mnogobrojni. Istina je ono na čemu je bila prva zajednica muslimana u doba Vjerovjesnika Šl i njegovih ashaba. Ne gleda se u mnoštvo novatora koji su se kasnije pojavili. Amr b. Mejmun el-Evdi kaže: 'Bio sam sa Mu'azomu Jemenu i nisam ga napustio dok nije ukopan u Samu. Poslije sam bio uz najučenijeg čovjeka, Abdullaha b. Mes'uda i čuo sam ga kako govori: 'Pridržavajte se zajednice, jer je Allahova Ruka nad zajednicom.' Zatim, čuo sam ga jednog dana kako govori: 'Bit će vam nadređeni vladari koji će odgađati namaz. Vi klanjajte namaz u propisanom vremenu, jer je namaz stroga obaveza. Onda, klanjajte sa njima i to će vam biti nafila.' Rekoh: 'Ashabi Muhammedovi, ne znam o čemu nam pričate!? Reče: 'Na šta misliš?' Rekoh: 'Naređuješ nam zajednicu i podstičeš na nju, a onda kažeš: 'Klanjaj zasebno namaz, jer je on obaveza, a onda zajednički klanjaj i to ti je nafila!?' Reče: '0 Amre b. Mejmune,mislio sam da si najučeniji u ovome gradu. Znaš li ti šta je zajednica?' Rekoh: 'Ne.' Reče: 'Mnogi ljudi napustiše zajednicu. Zajednica je ono što je saglasno s istinom, pa makar i sam bio."

U drugoj verziji stoji: "On me udari po natkoljenici i reče: 'Teško ti se, mnogi ljudi napustiše zajednicu, a zajednica je ono što je saglasno s pokornosti Allahu, s.v.t.,!"

Nu'ajm b. Hamad kaže: "To znači: 'Kada se zajednica iskvari pridržavaj se onoga čega se pridržavala prije nego se iskvariia, pa makar i sam bio. Onda si ti sam zajednica."[15]

U hadisu: "Neprestano će skupina iz mog ummeta pomagati istinu", koji se prenosi u oba Sahiha s različitim tekstovima, daje se opis Pobjedničke skupine: "bori se radi istine", "pomaže istinu", "pokorava neprijatelja dok ne dođe Allahovo obećanje", "bore se nadomak Damaska i u njegovoj okolici", "bore se nadomak Kudsa i u njegovoj okolici".[16]

Imam En-Nevevi, u Komentaru Sahihu-Muslima, o ovom hadisu kaže: "Kažem: 'Moguće je da se pod spomenutom skupinom misli na različite vrste vjernika: hrabre borce, učenjake u islamskom pravu, učenjake u hadisu, pobožnjake, one koji naređuju dobro i zabranjuju zio

---

[13] Muhammed ibn Mejmun el-Mirvezi (umro 167, god. po H.).
[14] Sunenut-Tirmizi, 4/468.
[15] Prenose El-Bejheki i Ibnul-Kajjim u Igasetul-lehfanu, 1/69-70.
[16] Pogledaj sve ove predaje u Fethul-Bariju, 13/294-295.

itd. Nije uslovljeno da budu zajedno. Mogu biti razmješteni u različitim dijelovima Zemlje."

Hafiz Ibn-Hadžer, poslije navoda ovih En-Nevevijevih, riječi kaže: "Primjer za ovo, na što on (En-Nevevi) skreće pažnju, je hadis: 'Aliah će ovome ummetu na početku svakog stoljeća poslati nekoga ko će mu vjeru preporoditi."[17] U tumačenju ovog hadisa neki učenjaci su rekli da ne mora na početku svakog stoljeća biti, isključivo, jedan čovjek. Slično se spominje i o Pobjedničkoj skupini. Ovo mišljenje je jako. Uslovi koji su potrebni za preporod nisu u jednoj vrsti dobra, niti je uslovljeno da se sve odlike preporoda nađu u jednoj osobi."[18]

Svrha zajedništva

Svakom udruženju treba biti najvažnije da njegovo vodstvo i članovi imaju ispravne nakane, ciljeve i sredstva. Iskrenost mora biti osnovni pokretač udruženja koje se isključivo koristi za postizanje Allahova zadovoljstva. Putevi i sredstva odbrane i širenja islamskog poziva moraju imati šerijatsko utemeljenje. Ako su sredstva koja se koriste šerijatski opravdana, bez nepokornosti Allahu $£§, onda udruženje može uspjeti, postići dobro, povjerenje i nagradu kod Allaha Ji. Potrebno je da udruženja, zajedno sa članovima, znaju da nisu lišena grešaka. Stoga je neophodno pratiti manjkavosti, propuste i greške koje se počine. Greške je potrebno na vrijeme ispravljati, a svaku kritiku i savjet, bez obzira odakle dolazili, dobro razmotriti. Svakako, treba uzimati u obzir i stepen dobronamjernosti savjetodavaca. Ovo je ključ uspjeha i znak ispravnog usmjerenja.

Zajedničko djelovanje bolje je od pojedinačnog djelovanja

Kakvo god opravdanje iznosili za postojanje određenog udruženja i koliko god bio dobar njegov program i usmjerenje, ujedinjenje svih islamskih udruženja u jednu veliku zajednicu je bolje, vrednije i korisnije.

Mnogobrojna udruženja i organizacije, sa svim pozitivnostima, ne mogu opravdati negativnosti koje se pojavljuju zbog nejedinstva. Razilaženje je u Šerijatu pokuđeno, jer Uzvišeni kaže:

---

[17] Prenose Ebu Davud (4291) i El-Hakim u El-Mustedreku (4/522)

[18] 13/395.

وَلاَ تَكُونُواْ كَالَّذِينَ تَفَرَّقُواْ وَاخْتَلَفُواْ مِن بَعْدِ مَا جَاءهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُوْلَـئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

"I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli, - njih čeka velika patnja." *(Suretu Ali Imran, 105)*

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُواْ دِينَهُمْ وَكَانُواْ شِيَعًا لَّسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُواْ يَفْعَلُونَ

"Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili, Allah će se za njih pobrinuti. On će ih o onome što su radi/i obavijestiti." *(Suretul-En'am, 159)*

وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُواْ

"Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte"*(Suretu Ali Imran, 103)*

شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ

"On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau; "Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!" *(Suretuš-Šura, 13)*

Razilaženje vodi u pokuđene razmirice koje umanjuju snagu muslimana i uzrok su poraza pred neprijateljem. Uzvišeni kaže:

وَأَطِيعُواْ اللّهَ وَرَسُولَهُ وَلاَ تَنَازَعُواْ فَتَفْشَلُواْ وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُواْ إِنَّ اللّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

"/ ***pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, i ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih.*" *(Suretul-Enfal, 46)*

Loše posljedice razilaženja su:

1. *Pojava smutnje.*

Ljudi ne znaju koje udruženje više zastupa istinu. Beskorisno ih je uvjeravati da svi u potpunosti zastupaju istinu. Oni će tada reći: "Da su svi potpuno na istini, bili bi zajedno!" Kako onda opravdati razilaženje?

2. *Bojazan od proširenja razdora medu sljedbenicima različitih udruženja.*

Ako vođstva udruženja trenutno jedni prema drugima imaju lijepa mišljenja, nije sigurno da se pripadnost udruženjima, nakon određenog vremena, neće pretvoriti u frakcionaštvo. Uzrok tome mogu biti i neke generalne oprečnosti, a to kod razumnih nije motiv za zlobu i mržnju. Ponekad pojedinci ili dio zanesenih omladinaca raznolikosti učine povodom za razjedinjavanje. Čest uzrok tome su ubačeni ljudi u udruženja. Oni namjerno stvaraju nered. A danas je takvih mnogo!

Udruženja tako mogu pasti na stepen međusobnog proglašavanja nevjernicima i grješnicima, kao i međusobnog vrijeđanja bez opravdanog razloga. Udruženja i organizacije u ovu vrstu smutnje mogu uvući i ostale muslimane. Griješan je onaj ko pomaže razjedinjenje i nesuglasice, te mudro i uporno ne radi na pomirenju muslimana. Vođe udruženja i organizacija su odgovorne na prvom mjestu. Bolji je onaj ko prvi ponudi pomirenje.

3. *Neprijatelji koriste razilaženja i rascjepkanost muslimana.* To rade na dva načina:

a) Iskrivljavanje slike o islamu.

Nastoje odvratiti ljude od Allahove vjere koristeći se primjerima razilaženja muslimana i širenjem zablude koja govori da je islam vjera nesuglasica. Muslimani razilaženjem postaju smutnja. Također, mogu biti smutnja i za nemuslimane koje razjedinjenost i postupci pojedinih muslimana sprečavaju da prihvate islam kada im se ponudi.

b) Neka islamska udruženja privlače davanjem izvjesne podrške.

Oni to ne rade iz ljubavi prema islamu ili pomoći udruženjima, već obmanute iskorištavaju za borbu protiv ostalih islamskih udruženja. Neki se prevare i odazovu izazovima iz uvjerenja da će vlast pomoći islam. Ovo je za nas muslimane najgori rezultat kojeg neprijatelji mogu postići s ciljem razjedinjavanja.

PREDNOSTI KOLEKTIVNOG DJELOVANJA

Izložit ćemo pozitivnosti kolektivnog djelovanja. Posebno ćemo istaći aktivnosti koje okupljaju sva udruženja u radu za islam. Kada bi se takvo djelovanje ostvarilo, nestalo bi nejedinstva.

Općenito rečeno, kolektivni rad ima prednosti koje se ne mogu poreći, jer trud pojedinca nikada nije jednak trudu zajednice.

Govorili smo o važnosti zajedništva s navodima ashaba, r.a., o preciziranju onih koji se smatraju Zajednicom.

Ovdje ćemo, također, spomenuti nekoliko dokaza iz Sunneta o naredbi slijeđenja zajednice i zabrani nejedinstva:

1. Poznat je hadis Huzejfe, r.a., u kojem je Poslanik, *s.a.v.s,* oporučio: "Pridržavaj se zajednice muslimana i njihovog vođe."[19]

2. Hadis Ibn-Abbasa, r.a., u kojem Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Ko vidi kod svog vođe nešto što prezire, neka se strpi, jer onaj ko napusti Zajednicu samo za jedan pedalj i umre, umro je paganskom smrću."[20]

3. Hadis Omera b. El-Hattaba, r.a., od Poslanika, s.a.v.s.,: "Ko od vas želi da dobije najbolji dio Dženneta neka se drži zajednice. Šejtan je s usamljenim čovjekom, a od dvojice je već udaljeniji."[21]

4. Hadis Enesa b. Malika, r.a., u kome je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Sinovi Israilovi su se razišli na sedamdeset i jednu skupinu, a moj ummet će se razići na sedamdeset i dvije skupine. Sve su u vatri osim jedne, a ona je Zajednica."[22]

5. Hadis Ebu Seida el-Hudrija, r.a., u kojem je Poslanik, s.a.v.s., na Oprosnom hadžu rekao: "Allah osvijetlio lice čovjeka koji čuje moju izreku i shvati je. Možda onaj koji nosi znanje prenese ga onom ko će bolje shvatiti. Tri stvari neće naštetiti srcu čovjeka vjernika: Iskrenost prema Allahu u djelima, iskrenost i savjetovanje vođa muslimana i pridržavanje njihove zajednice. Njihova dova obuhvata njihove sljedbenike."[23]

Nužno je naznačiti da ni jednom od islamskih udruženja, koja postoje danas, nije dozvoljeno prisvojiti naziv "udruženje muslimana". Ispravno je reći da su to "muslimanska udruženja". Prvo uvjerenje vodi proglašavanju ostalih muslimana nevjernicima (tekfIr), što je, samo po sebi, dovoljno da dotično udruženje odvede u propast. Dužnost svakog udruženja prema ostalim je da vjeruje da su muslimani i da ih nije

---

[19] Muttefekun alejhi.
[20] Muttefekun alejhi.
[21] Musned Ahmeda.
[22] Prenosi Ahmed, 3/145; i Ibn Madže, 3993.
[23] Prenose El-Bezzar, Ibn Hibban i Ibn Madže.

dozvoljeno optužiti za griješenje (fisq) i nevjerstvo (kufr), osim s čvrstim šerijatskim dokazom.

Svaki musliman mora znati svoje šerijatske dužnosti prema ostaloj braći muslimanima. Islam zabranjuje život, čast i imetak drugog muslimana. O tome govore sljedeći hadisi:

-"Musliman je drugom muslimanu zabranjen - njegov život, čast i imetak."[24]

-"Musliman je onaj od čijeg su jezika i ruku sačuvani drugi muslimani."[25]

-"Ko kaže svome bratu: 'O, nevjerniče!'[26], jedan od njih je, uistinu, na sebe navukao nevjerstvo."[27]

-"Kada čovjek kaže: 'Propade narod!', on će prvi propasti."[28]

Musliman treba lijepo misliti o drugim muslimanima. Ne treba sam sebe hvaliti niti optuživati za nemar. Kada kod brata vidi kakvu pogrešku ili ružnu osobinu, dužnost mu je, s ciljem dokazivanja i upućivanja na istinu, posavjetovati ga na šerijatski prikladan način.

Ostvarenje principa solidarnosti

Muslimani jedino putem zajedništva i solidarnosti mogu ostvariti opće zahtjeve islama. Uzvišeni Allah im to naređuje u Svojoj Knjizi:

وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

"Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu." *(Suretul-Maide, 2)*

Kako ostvariti solidarnost ako smo nejedinstveni? Nejedinstvom se sprječava rad po navedenom ajetu. Razilaženje vodi u grijeh i neprijateljstvo. Razilaženjem šejtan dobija otvorena vrata ka dušama ljudi. To mu je daleko lakše ostvariti nego kada smo jedinstveni i kada se međusobno uvažavamo.

---

[24] Muttefekun alejhi. Ove riječi su dio velikog hadisa.
[25] Muttefekun alejhi. Hadis Ebu Hurejre.
[26] Kao i riječi kafire, munafiče itd.
[27] Muttefekun alejhi. Hadis Ibn Omera,
[28] Prenose Muslim, Ahmed i Ebu Davud.

Šura (zajedničko dogovaranje)

Pojedincu je teško shvatiti neke činjenice kada ih zasebno razmatra. Njegova lična viđenja ga nekada odvedu u greške. Zajedništvo rješava ovakve probleme. Grupna aktivnost pojedinaca, s različitim nadarenostima, naukama i iskustvima, daleko je sigurnija za čuvanje od greški i stranputica i bolji je motiv za dolazak do istine. Kada se obave konsultacije o problemima za koje ne postoje šerijatski tekstovi, i kada duše budu isključivo težile istini, bez pretenzija i pristrasnosti, tada zavlada međusobno uvažavanje. U takvom okruženju nestanu isključiva viđenja, a odabere se najispravnije i najbolje dokazom potkrijepljeno rješenje. Ovako odabrano mišljenje čuva od griješenja, a i kod Allaha, s.v.t., je opravdano, jer je uložen maksimalni trud koji se Šerijatom traži. Uzvišeni kaže:

لاَ يُكَلِّفُ اللّهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا لَهَا

"***Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih.***" *(Suretul-Bekare, 286)*

Predostrožnost

Vrijeme u kojem živimo muslimanima nalaže da budu, više negoli ikada, oprezniji i spremniji za suočavanje sa opasnostima koje ih okružuju, silama koje vode kampanju protiv njih i grupacijama koje su antislamskog raspoloženja. Kada bi se muslimani ujedinili, postali bi nepotcjenjiva snaga. Allah, Azze ve Dželle, kaže:

وَأَعِدُّواْ لَهُم مَّا اسْتَطَعْتُم مِّن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدْوَّ اللّهِ وَعَدُوَّكُمْ
وَآخَرِينَ مِن دُونِهِمْ لاَ تَعْلَمُونَهُمُ اللّهُ يَعْلَمُهُمْ

"I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih - vi ih ne poznajete, Allah ih zna." (Suretul-Enfal, 60)

Snaga je shodna svakom vremenu u kome se živi. Oružje koje su muslimani koristili na početku islama ništa ne koristi u odnosu na razarajuće oružje koje danas postoji. Muslimani su grješni ako su nemarni u obaveznoj pripremi za suprotstavljanje neprijateljima s onim što je dostatno za odupiranje njihovoj sili i oružju.

Također, kada bi muslimani izašli danas sa jednim mišljenjem, jednim pravcem, jednim programom, jednim vođstvom, jednim sistemom, sve bi to to bili putevi zbližavanja i zbijanaj redova. To im

daje snagu kojom će zastraćiti Allahove neprijatelje. „...**da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje.“**

Muslimanima nije skriveno da neprijatelji islama danas zajednički gađaju iz jednog luka. Jedinstveni su po pitanju borbe protiv islama i njegovih sljedbenika. Svakodnevno rade na usavršavanju novih sredstava i metoda kojima napadaju islam i muslimane. Slabe ih, razjedinjuju, iscrpljuju njihova prirodna blaga, ubacuju im sumnje u vjerovanje, udaljavaju ih od ispravna kodeksa i prave izazove smutnji kod njihove omladine.

Od najopasnijih današnjih pojava su pojedinci koji mnogo govore o islamu, u svojstvu njegovih zaštitnika i preporoditelja, a u isto vrijeme iskrivljuju njegove postavke i pravila. Oni iznose argumente koji zabranjuju dozvoljeno a dozvoljavaju zabranjeno. Koriste se pritom raznim prljavim i spletkaroškim metodima. Tako se rađaju sumnje, jačaju korijeni smutnje, a muslimani dovode u nedoumice prema istini i nahuškavaju se protiv uleme i daija.

Da li se moguće oduprijeti ovom ništavilu bez zajedničkog učešća muslimana koje bi se ogledalo u ujedinjenju današnjih islamskih udruženja i poništenju svih oblika nejedinstva i rascjepkanosti? Ovo je dužnost u svakom vremenu, a postala je još veća u posljednjim stoljećima.

Odgoj

Od pozitivnosti udruženja je i odgoj pojedinaca putem nadzora, zaštite od smutnji i čuvanja ispravnih uvjerenja. Naročito se to odnosi na one omladince koje obuzmu smutnje i frakcionaštvo. Oni žive u nesvrsishodnom životu igre, razonode, zadovoljavanja strasti, beskorisno uništavajući najljepši dio svog života. Odgoj je, prema mojoj ocjeni, najvažnija pozitivnost udruživanja. Da nema ni jedne druge pozitivnosti, osim odgoja, ona bi bila dovoljna.

Primjetno je da je većina muslimanske omladine, koja djeluje i opstoji u krugu nekog od islamskih udruženja, moralno izgrađena čvrstim odgojem, ispravnim akidetom i lijepim ponašanjem. Pravila odricanja od nevjerstva i ljubavi prema vjeri kod njih su se duboko usadila. Udruženje ih je naučilo da budu postojani. Ulilo im je ljubav prema islamu i njegovoj odbrani. Učinilo je od njih čvrstu građevinu i izbavilo ih iz sredine koja samo zna za uništenje potencijala i rasipanje, a od toga niko nema koristi. Udruženja su njihove sposobnosti i sklonosti razvila u raznim raspoloživim konstruktivnim pravcima.

Istrajnost

Ako čovjek djeluje izvan zajednice, posebno u današnjoj situaciji, može izgubiti nadu u sutrašnji boljitak. On određeno vrijeme slijedi ispravan put i nailazi na iskušenja, otpore, poteškoće i provokacije. Na kraju, ipak, klone, povuče se i začahuri od ljudi, jer ne može naći onoga ko će ga podstaći na izdržljivost i kontinuitet, te preporučiti mu strpljivost u nedaćama. Ovdje uviđamo važnost osobina koje Allah pripisuje vjernicima:

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

"I *koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.*"

Čovjeka obuzmu slabost i nemar prema obavezama koje mu je Uzvišeni Allah postavio. Faktori slabosti koji ga okružuju su mnogobrojni. Tada je u potrebi za onim ko će ga podsjetiti na Allaha, obnoviti mu interesovanje i čvrstu nakanu, te rastjerati mu oblake nemarnosti. Nema sumnje da je udruženje u okrilju kojeg obituje, u odnosu na ostale faktore, najmoćnije to učiniti. Kontinuitet u da'vetu ponekada zaustave drugi faktori, a najčešći je uznemiravanje na koje nailazi svaki onaj koji ide putem vjerovjesnika i poslanika, a.s. Ukoliko čovjek nema strpljenja, kojim bi se trebao okititi u ovakvim situacijama, počet će slabiti. Podnošenje uvreda i uznemiravanja zahtijeva veliki sabur. U ovakvom stanju potreban mu je neko ko će ga posavjetovati strpljivošću, a to će, jedino, naći u krugu udruženja u kojem djeluje. Ovo se uistinu i dešava. Naime, ima pojedinaca koji su nemarni u obavljanju dužnosti ili oslabe podnoseći poteškoće i iskušenja u radu. Ali, stalna stimulacija u vidu podsjećanja i opomene, podsticaja na činjenje dobra, pomoći u obavljanju zadataka da've, kao i lijepa riječ, garantiraju istrajnost u izgradnji čvrste ličnosti. Osoba to postiže djelima pokornosti i ibadeta, te kontinuiranim pozivom ka Allahu, s.v.t., bez obzira na stanje koje je okružuje.

Pojedinac u okviru zajednice nalazi sigurno utočište. Zaštićen je u slučaju uznemiravanja, a onaj izvan zajednice tu privilegiju neće imati. Zaštita pojedinaca, koji pozivaju u Allahovu vjeru, vid je pomaganja u dobru i bogobojaznosti koje je Uzvišeni Allah oporučio Svojim robovima. Zaštita od neistine, kojom se želi sputati pojedinac i ušutkati glas istine, potpuno je šerijatski opravdana. Prirodno je da se zastupnici neistine sofidarišu i međusobno podržavaju u progonu zastupnika istine. Oni šire

smutnju i nered u društvima, ugnjetavaju vjernike, a istinu i prave vrijednosti drže po strani. Ovo je neprijateljska težnja pred kojom se ne smije pokleknuti. Neistini se mora oduprijeti svakim dostupnim sredstvom da bi se poziv u Allahovu vjeru nesmetano odvijao i da bi se oživjela dužnost naređivanja dobra i odvraćanja od zla.

NEGATIVNOSTI (MANJKAVOSTI)

Ovo su biie neke pozitivnosti kolektivnog djelovanja. One se ne mogu poreći, niti njihova vrijednost umanjiti. Nisam ih sve naveo. Istakao sam detalje o pozitivnostima kako bi uočili da negativnosti ne mogu umanjiti njihovu vrijednost Nije nam cilj predstaviti samo manjkavosti, jer bi se time odvratilo od zajedničkog djelovanja. Zajedničko djelovanje je osnova od koje se ne smije odstupiti. Svaku negativnost u kolektivnom radu, sa svim postupcima, uzrocima i putevima liječenja, treba dobro uočiti kako bi se udruženje zaštitilo od neželjenih pojava. Šutnja o ovim negativnostima je vid prevare. Dužnost ih je istaći s ciljem da nestanu i da se redovi udruženja učvrste.

Uvod

Nužno je ukazati na glavne uzroke manjkavosti. Kolektivni rad, sam po sebi, ne može biti uzrok negativnosti. Međutim, postoje drugi faktori negativnosti, a oni su, uglavnom, slabost imana i bogobojaznosti. Usavršene odlike daije, kod svakog pojedinca, u većini slučajeva, štite ga od postupaka o kojima ćemo govoriti. Korisno bi bilo izložiti potrebne odlike kod da'ije. Pomanjkanje ovih svojstava je otvoren prolaz šejtanu do ljudske duše.

Mi prevashodno govorimo o negativnostima, jer je osoba od koje one poteknu osnovna komponenta zajednice. Prema njegovim postupcima gleda se i na ostale u udruženju. Posljedice pozitivnih i negativnih činova nužno moraju imati utjecaja na kolektiv. S ovog stanovišta, djela pojedinca su na račun zajednice, a to znači: Pojedinac, koji je vezan za određeno udruženje, mora se bojati Allaha i biti samokritičan, i u malim i u velikim postupcima. Treba biti lijep uzor, kako onima unutar udruženja tako i onima van njega. Ako uoči propuste prvo će sebe optužiti, a zatim će drugima davati odgovarajuće savjete. Dužan je strpiti se prema onome što prezire, umjesto da bude faktor narušavanja udruženja. Koliko god propusti zajednice bili veliki, uvijek ih je manje nego pozitivnosti. To nas obavezuje da pređemo preko sitnica koje se često nenamjerno manifestiraju.

Odlike dai'je (islamskog aktiviste)

Najvažnije osobine koje se trebaju naći kod da'ije:

-iskrenost prema Allahu, s.v.t.,;
-istinoljubivost prema Allahu, s.v.t., i prema Njegovim stvorenjima;
-znanje:
-stalni ibadet i spomen Allaha, s.v.t., (zikrullah);
-pridržavanje načela Kur'ana i sunneta;
-prisnost istini, bez slijeđenja strasti i isključivosti;
-skromnost, suzdržljivost i čestitost;
-blagost, oprost i širokogrudnost;
-strpljenje i postojanost;
-lijep uzor;
-milost i saosjećajnost;
-potpuno pouzdanje u Allaha, s.v.t.,;
-izbjegavanje samoobmane;
-čišćenje duše od oholosti, zavisti, slijepog slijeđenja i samozadivljenosti mišljenjem;
-požrtvovanost za istinom;
-izbjegavanje funkcija i vlasti;
-prijezir samoisticanja.

Ovo su neke odlike koje da'ije trebaju posjedovati. Da'ija mora kontinuirano obuzdavati svoj nefs (prohtjeve) da bi ove velike osobine našle svoje mjesto u njegovom ponašanju i da bi nestalo ostalih negativnosti. Potpunost ljudskog duha se postiže putem obuzdavanja prohtjeva. Ako je rob iskren u toj težnji i želi uputu od Svoga Gospodara, sigurno će plod takvog odricanja naći u sreći, pomoći i uputi od Uzvišenog Allaha.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

"***One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti; a Allah je zaista, na strani onih koji dobra djela čine.***" *(Suretul-Ankebut, 69)*

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ

"***A one koji su na pravom putu On će i dalje voditi i nadahnut će ih kako će se vatre sačuvati.***" *(Suretu Muhammed, 17)*

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا

"***Ispričat ćemo ti povijest njihovu - onako kako je bilo, To su bili momci, vjerovali su u Gospodara svoga, a Mi smo im ubjeden je još više učvrstili. Osnažili smo bili njihova srca kad su se digli...***" *(Suretul-Kehf, 13-14)*

إِنَّ اللّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَواْ وَّالَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ

"***A/lah je zaista na strani onih koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine.***" *(Suretun-Nahl, 128)*

Rezime:

Ukoliko su ove odlike potpunije u jednom udruženju, veće su mogućnosti za sprečavanje bolesti koje ga mogu oslabiti ili uništiti. Postojeći nedostaci u ovim odlikama su povod za nastanak pukotina unutar udruženja. Slabost imana je temelj svih negativnosti. Podrobnije ćemo navesti neke manjkavosti koje se pojavljuju kod pojedinaca u kolektivnom djelovanju.

1. Ljubav za vodstvom

Pojedinac ponekad stremi za kakvom funkcijom ili položajem unutar udruženja. Žudnja za pozicijom ili ugledom može biti urođena sklonost. Kada ambiciozni čovjek, iako je to pokuđeno, iz pohlepe zauzme kakvu ovosvjetsku poziciju, postane manje štetan i zao. Međutim, ako pohlepno teži za funkcijom ili pozicijom unutar udruženja, zasnovanog na principima bogobojaznosti, time ruši svijetlu prošlost i otkriva neiskrene nakane svog priključenja. Konačni cilj zajednice je ibadet Allahu, s.v.t., i postizanje Njegovog zadovoljstva. Taj zadatak su obavljali i vjerovjesnici u vidu poziva u Allahovu vjeru i nema sumnje da je to pohvalno zalaganje. U vjerodostojnom hadisu koji prenosi Ka'b b. Malik el-Ensari stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Ni dva gladna vuka, koja upadnu u stado ovaca, ne mogu počiniti više štete od čovjeka koji trči za imetkom i pozicijom (u vjeri)."[29]

[29] Prenose Ahmed i Et-Tirmizi koji kaže da je hasen-sahih.

Žudnja za pozicijom ogleda se u težnji dolaska do visokog položaja unutar udruženja. Neki smatraju da osnovni cilj udruženja nije ibadet i da'vet, nego zarada i funkcija. Čovjek ove činjenice ne može shvatiti kada mu iman oslabi.

Također, žudnja za pozicijom manifestira se traženjem određenog posla zastalno ili određenih ovlasti za druge. Takvo pokuđeno posredovanje za druge nije radi njihove moći i sposobnosti za dotični posao, već radi naklonosti, rodbinske veze, spola i si. Nekima se čini da je udruženje dio nasljedstva i da ne može iznjedriti bolje i sposobnije kadrove od njih. Sve ovo je posljedica slabosti imana i zaborava na šerijatske norme i pravila.

2. Naplata posla

Čovjek često gubi osjećaj da je u udruženju ili zajednici. Zaboravi da udruženje nije država koja ima velike materijalne potencijale. Udruženja imaju ograničene potencijale, a opstaju uz pomoć donacija, dobrovoljnih davanja i članarine. To je veoma skromno i nedovoljno da pokrije sva materijalna potraživanja udruženja (aktivnosti, da'vetski rad i nužne potrebe članova). Mogu se primijetiti pojedinci kako stalno potražuju isplatu i naknadu za aktivnosti. Kada se od njih zatraži da obave određeni posao, ne žele ga obaviti, bili sposobni ili ne, sve dok im se ne isplate troškovi, iako su realno u mogućnosti da ih sami podnesu. Oni zaboravljaju da je borba tijelom i imetkom zahtjev naše vjere. Da su im osjećaji vjere i imana budni ne bi im bilo teško trošiti na Allahovom putu, jer bi znali veličinu nagrade za imetak kojim se želi postići zadovoljstvo Gospodara svjetova. Tako bi oživjeli ulaganje na Allahovom putu, pomoć u postizanju pokornosti Allahu i dostavljanju vjere ljudima. Ukazivanje na dobro ukazatelja podiže na stepen onoga ko to dobro čini. Hadis Ebu Mes'uda el-Ensarija kaže: "Ko ukaže na dobro, ima istu nagradu kao i onaj ko to dobro učini."[30]

Zato je onaj koji pomaže svojim tijelom i imetkom preči da bude nagrađen od onoga koji ukazuje na dobro.

3. Nelogičnost

Najveću nepravdu u životu čovjek sebi može nanijeti vezanjem za navike ponašanja koje ovladaju njegovim životom. On postane rob tih navika, a iz njihovih okova se teško spasiti.

Navike su u okviru šerijatske pravne terminologije definisane kao «uljepšavajuće stvari», za razliku od «nužnih» ili «običnih potreba ».

---

[30] Prenosi Muslim.

Danas se to naziva luksuzom, a ostavljanje luksuza ne nanosi nikakvu štetu. Teško je napustiti navike raskoši i izobilja, nakon što su preuzete od životne sredine. Navike su veliko opterećenje čije posljedice nisu pohvalne. Koliko li smo vidjeli zarobljenika koji troše svoje vrijeme, imetke i iscrpljuju tijela u zadovoljenju strasti?

Osoba sa navodnim ograničenim primanjima potiče nedoumice onih koji upoređuju njene materijalne mogućnosti i ogromne rashode. Materijalno stanje joj ne omogućava velike izdatke koji često dostižu velike dnevne iznose. Takva osoba je uzor, a i iskušenje onima koje odgaja, jer se u nju i njen poziv postepen gubi povjerenje. Da'ija se mora čuvati sumnjivih stvari, a posebno jasnih zabrana. Ako ih se na bude čuvao, oni koje odgaja krenuti će njegovim putem i dozvoliti sebi ono što i on dozvoljava. Slijepo će ga slijediti u prohtjevima i sumnjičavim stvarima. Ovo je produkt ružnog uzora, a on je glavni razlog za smutnju. Da'ija mora biti povod za dobro, popravak stanja i ispravku grešaka.

Oni koji su iskušani navikama zapadaju u ogromne dugove. Nekada su prisiljeni prodati pokućstvo da bi ostvarili vlastite želje i ugasili plamen uzjarenih strasti. Od svega bi bili spašeni samo da su razumni.

Ova pojava se manifestira na različite načine, jer postoje i druge nelogičnosti koje imaju negativan utjecaj na rad čovjeka unutar udruženja. Duboko urezane želje nefsa za rahatlukom i udovoljenjem strasti, kada dođu u nesuglasje sa obavezama i zadacima, navode na nemar.

U ovakvoj situaciji čovjek je prisiljen naći ispriku kojom od sebe otklanja ukor. Nekada sebi za shodno nađe, kako bi udovoljio tim željama, a on je ne zaboravimo daija, olakšice za spajanje i izostajanje iz zajedničkog namaza. On život ne podređuje šerijatskim obavezama, već navikama koje su zadobile posebnu formu. Njegov san, buđenje, odmor i zabava bi trebali biti sporedni u odnosu na zadate obaveze, radilo se o onome što su Allah, s.v.t., i Njegov Poslanik, s.a.v.s., naredili ili o onome što je određeno pristupanjem dotičnoj zajednici. Takve da'ije moraju paziti na svoje aktivnosti i davati im prednost nad ličnim ambicijama. Mu'az b. Džebel, r.a., je rekao Ebu Nusau, r.a.,:. "Što mene tiče, ja sam aktivan, ali i spavam. Ono čemu se nadam u snu nadam se i u aktivnosti." U drugoj verziji stoji: "Preispitujem se za san kao što se preispitujem za aktivnost."[31] (tj. tražim sevap u rahatluku kao što ga tražim i u radu).

[31] El-Buhari, Muslim, Ahmed i Ebu Davud.

Prema prethodno rečenom uvidjet ćemo da su se neke da'ije našle u kontradiktornosti i to s dva aspekta:

1. Pokazuju privrženost, pokornost i odanost zajednici, a ujedno čine djela suprotna islamskom pozivu. Njihove navike u životu dovele su ih u prekršaje koji se kose sa ciljevima i zadacima, posebno, ako se zna da udruženje ni od jednog pojedinca ne želi nedolično ponašanje. Udruženje od pojedinca traži da se duhovno uzdigne na zadovoljavajući stepen, a to zahtijeva borbu protiv nefsa, čišćenje duše, pokazivanje lijepog uzora i upotpunjenje muslimanske ličnosti.

2. Svaki se pojedinac poziva na ljubav i blagonaklonost prema braći unutar udruženja. Ali, ovakva tvrdnja zahtijeva i dokaz! Gdje je dokaz za ovakvu ljubav onima koji troše obilne imetke na luksuz, dok u isto vrijeme pojedinci unutar zajednice ne mogu sebi priuštiti osnovne životne potrebe? Zašto ne obuzdaju svoje strasti i ne preusmjere višak onima koji su u potrebi za osnovnim materijalnim segmentima života? Zašto to ne učine dokazom iskrene ljubavi i blagonaklonosti prema braći unutar zajednice? Podjela irnetka, koji je višak, odgajaju se na trošenje i dijeljenje saglasno zadovoljstvu Allaha, s.v.t. Umjesto rasipanja, žrtvovanje imetka će im biti korisno, kao i njihovoj braći, u bližoj ili daljoj budućnosti. Podjelom viška obuzdavaju uzavrele strasti, čiste duše od bolesti i lijep su uzor onima koje odgajaju. Oni su uzor i onima koji ih smatraju preporoditeljima koji žrtvuju ono što drugi ne žele žrtvovati.

Da bi se ispravila ova manjkavost neophodno je da udruženja budu odlučna prema nedoličnom ponašanju. Upute moraju biti precizne, tako da borba protiv ružnih navika postane dio programa koji ne uzmiče niti se primiruje. S ispravnim uvjerenjima će se zauzeti položaj u odnosu na ove negativnosti, a posebno se to odnosi na postupke osoba koje sebe smatraju misionarima Allahove, s.v.t., vjere.

Sa stalnim pokušajima i ulaganjem truda u odgoj, uz Allahovu, s.v.t., volju, sigurno dolazi željeni efekat.

Potrebno je da udruženje zna izvore prihoda osoba koje troše ogromna sredstva u svrhe koje smo prethodno spomenuli, a u isto vrijeme tvrde da su im primanja ograničena. Tada bi se, uistinu, stalo u kraj nedoumicama ostalih članova udruženja. Kontrola i odgoj definitivno presijecaju sve nagovještaje smutnje i zatvaraju prolaze šejtanu do ljudskih duša.

4. Bojazan od kritikovanja

Aktivnost unutar udruženja ostvaruje se obavljanjem zaduženja s ciljem očuvanja solidarnosti. Uspjeh udruženja je usiovljen povezanošću i isticanjem odanosti pojedinaca. Nedostatak koji može

oštetiti udruženje uzrokovan je, u većini slučajeva, nepokornošću i neobavljanjem zaduženja. Pojedinac nekada obavlja dužnosti samo iz bojazni od kritike ili rušenja njegovog ugleda, a ne iz pokornosti, ljubavi ili približavanja Allahu, s.v.t. Djelovanje je za njega postalo simbol pripadnosti udruženju. Bojazan od prijekora je znak neprivrženosti. On na istovjetan način obavlja i druge poslove. Na ovakve nije utjecao dugoročni odgoj i oni ne tragaju za očišćenjem duše kroz kolektivni rad. Njihove su aktivnosti, zbog načina na koji postupaju, izgubile blagoslov. Rade preko volje, bez ljubavi, interesovanja i požrtvovanosti. Djelovanje tako gubi smisao iskrenosti prema Allahu, s.v.t,. Veza ovakvih pojedinaca sa udruženjima postala je formalnost, a pripadnost udruženjima nesvrsishodna, ako ne, i vid poigravanja. Oni ne shvataju da krše ugovor na koji su se obavezali, da na sebe nabacuju teret i zarađuju grijeh. Bilo bi bolje da svoje obaveze povuku nego da nastave pogrešno djelovati.

5. Netrpeljivost

Kada čovjek krene stranputicama, zbog različitih duševnih i materijalnih razloga ili imanske slabosti, on ne želi da mu se upute optužbe za nesposobnost i nerad. Tada sebi traži izlaz. Počinje tragati za negativnostima i iznositi ih pred onima koji su slabi i odbojni prema pojavama i postupcima unutar udruženja. Ove negativnosti učini opravdanjem za nerad i nemar. Nije mu dovoljno što se predao slabosti, već tu bolest, putem sašaptavanja i tajnih razgovora, širi među svojim istomišljenicima. Unutar udruženja se formira «lobi» koji počinje narušavati poredak putem vrebanja grešaka i propusta.

Udruženje se počinje teretiti za greške koje oni čine, a u isto vrijeme tvrde da su jedino oni sposobni sagledati i zaliječiti probleme, iznijeti ispravna mišljenja koja, navodno, udruženje ne može dokučiti. Ovo se dešava kada slabost obuzme pojedine članove i bude uzrok nerada i destrukcije.

UZROCI KOLAPSA

Gubitnici su oni kojima odgoj, nakon ulaska u zajednicu, nije iskorijenio bolesti srca i pokuđene odgojne taloge.

Od najopasnijih bolesti su sljedeće:

1. Odavanje ovosvjetskim čežnjama

Čovjek koji ambiciozno gleda na ovosvjetske izazove, sigurno, naiđe na njih kroz djelovanje u krugu udruženja kojem pripada. Kada prođe određeni vremenski period, on vidi da udruženje uzima a ništa ne daje, jer se od pojedinca traži da ulaže svoj imetak, život i slobodno vrijeme na Allahovom, s.v.t., putu. Tada on ostvarenje svoje ambicije ne vidi mogućim, pa postepeno počne uzmicati iz odanosti tražeći put kojim bi najlakše odbjegao.

2. Neodgovarajuće okruženje

Neki običaji, koji uđu u ličnost čovjeka su bliskiji džahilijjetu nego islamu (npr. nacionalna i mezhebska isključivost). Udruženje treba biti očišćeno od ovakvih pojava i ocjenjivati ih isključivo kroz šerijatska pravila. Uzvišeni kaže:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

"Najugledniji je kod Allaha onaj ko Ga se najviše bojo Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa." *(Suretul-Hudžurat, 13)*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللّهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلاً

"O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se A/iahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše." *(Suretun-Nisa[1], 59)*

Pojedinac osjeti teškoću kada uvidi da udruženje ne uzima u obzir ono što on smatra važnim. Gotovo da ne može izdržati i živjeti u tom okruženju. Tada počne tražiti izlaz za povrat starim ambicijama. „Ko se navikne na ružan miris, nema mira dok ga ponovno ne osjeti, a ko na nečemu odraste - na tome i osijedi."

3. Samozadivljenost mišljenjem

Ovo je jedna od najopasnijih bolesti koja može snaći čovjeka. Ako se pojedinac ne potčini mišljenju udruženja, posebno ako udruženje djeluje na principu sure, neprestano će ga optuživati za nezrelost i nesposobnost shvatanja koristi.

Zajednički rad neće uspjeti ukoliko pojedincima ovladaju ružne navike. Ljubav prema vlastitom mišljenju je ljubav prema samom sebi. Ta ljubav predstavlja jednu vrstu obmane, jer samozaljubijeni ne mari za ideje drugih pojedinaca ili čak čitavog udruženja. Upravo, ljubav prema svom egu ga tjera da druge omalovažava i potcjenjuje. Kada mišljenja budu suprotna prohtjevima i ambicijama samozadivljenih, oni počnu izmišljati optužbe za neispravno usmjerenje i nekompetentnu suru udruženja. Njihovo opravdanje za napuštanje zajedništva je u izgovoru da udruženje nije na dovoljnom nivou koji zaslužuje lojalnost i uključenje u zajednički rad.

Poslanik, s.a.v.s., obavještava da će se pojaviti ružno svojstvo (samozadivljenost mišljenjem) kada se ljudi iskvare. Ebu Sa'lebe el-Hušeni prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "...već se dogovarajte o dobru, a međusobno zlo spriječavajte. A kada vidiš pobožnu škrticu, slijeđenje strasti, davanje prednosti ovome svijetu i samozadivljenost mišljenjem - čuvaj se griješenja!"[32]

4. Pogrešno shvatanje ciljeva zajednice

Ciljevi udruženja su popravka stanja, poziv u Allahovu vjeru, odvraćanje napada *na* islam, odgoj članova i ispravka pogrešnih shvatanja islama kod običnih ljudi. Pored ovih, udruženje može sebi zadati još neke ciljeve.

Nejasnost ovih ciljeva, zajedno sa neupućenosti u ostvarenja na tom polju, navedu neke da optuže udruženje za nemoć, posebno, ako je ono prošlo kroz dugi period djelovanja za islam. Takvi stalno iznose kritike i odbojni su prema stanju u udruženju.

Nekada znaju ciljeve udruženja, ali nisu spoznali njihovu veličinu i važnost, niti su njima zadovoljni. Zato smatraju da je pobjeda daleko i

---

[32] Prenose Et-Tirmizi i Ebu Davud, a Ibn Madže ga je prešutio.

žure da uberu nedozrele plodove. Oni zaboravljaju da etapa u kojoj se nalazimo mora biti potpuna da bi prešli u sljedeću. Ovakvi postupci su suprotni Allahovim zakonima u prirodi i kosmosu. Izgradnja ispravne ličnosti, na kojoj se zasniva ispravna zajednica, temelj je plemenitih težnji čijem ostvarenju žurno ide svako udruženje. Kako ostvariti želje onih koji «trče pred rudu» i bezrazložno ubrzavaju proces dolaska do rezultata prije upotpunjenja njihovih uzroka?

Ako promatraš, vidjet ćeš da takve osobe samo znaju za kritike, optužbe, averziju, nepraštanje i ružno mišljenje o drugima, a njihova zalaganja i rezultati su gotovo neznatni.

5. Sašaptavanje

Čovjek nekada zaboravi na šerijatski način savjetovanja. Kada kod svog brata vidi propust ili mahanu treba ga što prije posavjetovati i uputiti. To je gest iskrene ljubavi u ime Allaha, s.v.t.,.

Ovo značenje je nekada odsutno od razmišljanja pojedinca. Savjetovanje se pretvori u griješno sašaptavanje i ogovaranje udruženja i pojedinih članova po opisima koje preziru. Sašaptavanje pomaže širenju lošeg mišljenja, pritješnjuje osjećanja, slabi duh i uzrokuje nepovjerenje i oklijevanje. Ljudi se često sašaptavaju neistinom, a ponekad imaju i šerijatsko opravdanje. Nekada pogrešno protumače ili ne znaju suštinu problema. Kada bi osjetili težinu ovakvih i njima sličnih postupaka, ne bi im mogli naći opravdanja. Slabost imana je razlog ovih moralnih odstupanja.

Ružne pojave zajednici donose poteškoće i proizvode unutrašnju neslogu. Međutim, te pojave imaju i pozitivnosti, jer se distanciraju loši od dobrih. Ostanak loših, sa svim smutnjama i skrivenim uzrocima, udruženju donosi teškoće i umnožava odgovornosti i zadatke.

OSTALE MANJKAVOSTI

Postoje negativnosti koje do sada nisu spomenute, a udruženje može biti povod njihove pojave. One se dešavaju bez volje zajednice zbog programa, načina djelovanja iii ograničenih mogućnosti. Evo nekih:

1. Pad pred izazovima

Udruženje ponekad potakne članove na obavljanje zadataka koji bivaju uzrokom njihova isticanja i jačajanja veza s vlašću, tako da ne mogu odoljeti pred materijalnim izazovima, ljubavi prema poziciji i samoisticanju. Država ih privuče ponudama u vidu imetka i pozicije. Oni pokleknu dajući prednost ovodunjalučkoj koristi nad odanosti udruženju.

Nažalost, vanjštinom ostanu pri udruženju, željelo to ono ili ne. Zato se udruženju počnu pripisivati manjkavosti i prednosti, i pored toga što su obmanuti udaljeni i isključeni iz njegovog tijela.

Udruženje ovakve članove ne treba prepustiti zamkama, već mora sa njima ostati u kontaktu uz punu pažnju i opomenu Allahom, s.v.t., Sudnjim danom i prihvaćenim dužnostima. Treba pokušati da ojača njihov iman i da im pronađe, u obavljanju njihovih funkcija, pošteno i dobro okruženje. Možda se tako zaštite od potpunog pada. Udruženje time sebi nalazi ispriku pred Allahom, s.v.t,.

2. Pretjerana ljubav

Ovo je pojava koju neki članovi udruženja ubrajaju u prednost. U stvarnosti je negativna, a razlog za pogrešnu procjenu je neutemeljenost ove pojave na šerijatskim osnovama. Pretjerana ljubav i odanost prema udruženju vode u nepovjerenje prema drugim muslimanima. *Ovo* je krajnje opasno, jer islam općenito naređuje odanost svim muslimanima a odricanje od nemuslimana. Kada se odanost svede na isključivu lojalnost određenoj grupaciji ili udruženju (tj. posebna odanost bude uzrok za nestanak opće odanosti), to liči džahilijjetskoj isključivosti na koju islam strogo upozorava. Kao da su oni izvan određenog udruženja bez imana ili su manjkavog vjerovanja!? Kao da neki žele reći: "Ko nije sa nama -on je protiv nas." Udruženje je dužno obznaniti svojim članovima međusobne dužnosti muslimana, ljubav i mržnju u ime Allaha, kako lahkoumni pojedinci ne bi nastradali.

3. Neostvarene aktivnosti

Ljubav prema islamu je kod većine običnih ljudi velika, a posebice kod omladine čija srca gore žarom i ljubavlju za vjerom. Takvi se brzo odazovu udruženjima koja promovišu poziv i zaštitu Allahove, s.v.t., vjere. Oni zapažaju da na poprištu nema branitelja vjere, da su interesi ljudi danas uglavnom materijalistički, da preovladava neznanje i da se ulema sama sebi posvetila. Tada pomisle da će njihovo uključenje u udruženje, koje su odabrali, popuniti praznine u svim domenima djelovanja.

Interesi i želje ljudi su raznolike. Neki se pripadnici udruženja zainteresiraju aktivnostima koja im odgovaraju (npr. odgojem, naukom, politikom i si.).

Udruženju je teško načiniti program, koji u potpunosti pokriva sve moguće aktivnosti. Da bi prevazišlo tu teškoću, prema prioritetima, neke aktivnosti moraju biti izostavljene. To, bez sumnje, ne ispunjavanja sve želje. Zato su neki članovi nezadovoljni i osjećaju nelagodnost od

koje počnu patiti. Udruženje je nemoćno odgojem i programom popuniti ovu manjkavost. Nezadovoljni tada počnu pričati protiv udruženja, jer ga smatraju nemarnim. Naročito se to dešava kada saznaju da su ih pripadnici ostalih udruženja nadmašili u određenim aktivnostima. To ih potpuno demorališe, pa se nevoljno pokreću i djeluju. Osjećaju da je ova manjkavost glavni razlog razgradnje, nerada i neučešća u aktivnostima. Udruženju se «prilijepi etiketa» za nesposobno izvršavanje dužnosti.

Ova pojava zahtijeva od udruženja da dobro razmisli o putevima liječenja i da zatvori prolaze na koje šejtan ulazi. Možda spomenuti pojedinci budu istinu zastupali, jer traže aktivnosti putem kojih mogu usavršiti svoje ličnosti. Mislim da se tim željama mora odazvati, jer su ovakve ličnosti bolje od onih lijenih i nezainteresiranih. Zadovoljne su i sa minimalnim uslovima unutar zajednice radi ostvarenja aktivnosti koje smatraju prioritetnim. Povratni rezultat aktivnosti nije samo njihov, već na prvom mjestu pripada udruženju.

Ako udruženje ne usmjeri pažnju ovoj problematici takvi pojedinci neće dugo izdržati, jer će steći osjećaj da se udruženje za njih ne brine i da ono nije to od kojeg su očekivali da im ostvari željeno. Postojanje više udruženja na terenu tjera ih da prelaze iz jednog u drugo i da traže «ono pravo» koje će im pomoći u ostvarenju životnog sna.

Ovdje dolazi do izražaja solidarnost, bratstvo, iman, čistota duša, ljubav prema međusobnom okorištavanju i zajedničkoj korekciji stavova svih islamskih udruženja. Svako udruženje ima nešto što drugo nema. Kada bi se solidarisali, članovima različitih zajednica bi bilo omogućeno da zajedno sjednu i okoriste se znanjem i stečenim iskustvima. Ovakav postupak nije iznevjera odanosti, prevara ili skretanje s puta vlastite zajednice. Potencijali bi se tada uvećali, a svaki bi pojedinac, bez obzira na udruženje iz kojeg potječe, mogao udovoljiti želji za određenom vrstom aktivnosti prema kojoj ima sklonosti. Tako bi svi zajednički služili islamu, jer islam od muslimana traži raznolike sposobnosti i nadarenosti. Aktivnosti su u islamu mnogobrojne, a njihovo ostvarenje zahtijeva udruženi trud i rad kojim se postiže Allahovo, s.v.t., zadovoljstvo.

Muslimani trebaju zajednički raditi na ostvarenju velikih ciljeva. Musliman ne treba biti egoističan i pomisliti da je postizanje Allahova zadovoljstva ostvarivo samo načinom koji je on lično zacrtao. Sve dok se vodi polemika oko načina djelovanja ili drugorazrednih pojedinosti, koje ne narušavaju temelje, muslimani moraju biti zajedno,

Vaga kod Allaha je bogobojaznost. On kaže:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

"Najugledniji je kod Allaha onaj ko Ga se najviše boji. *"(Suretul-Hudžurat, 13)*

Bogobojaznošću niko ne može upravljati. Časni Kur'an na mnogim mjestima podrobno govori o bogobojaznim (muttekijama):

الم ذَلِكَ الْكِتَابُ لاَ رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ والَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ وَبِالآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ أُوْلَـئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُوْلَـئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"Ellf Lam Mim, ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu AUaha bojali; onima koji u nevidljivi svijet budu vjerovali i namaz obavljali i udjeljivali dio od onoga što im Mi budemo davali; i onima koji budu vjerovali u ono što se objavljuje tebi i u ono što je objavljeno prije tebe, i onima koji u onaj svijet budu čvrsto vjerovali. Njima će Gospodar njihov na pravi put ukazati I oni će ono što žele ostvariti." *(Suretul-Bekare, 1-5)*

لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَـكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلآئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّآئِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُواْ وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاء والضَّرَّاء وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَـئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَـئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

"Nije čestitost da okrećete svoja lica prema istoku i zapadu; čestiti su oni koji vjeruju u AUaha, i u onaj svijet, i u meleke, i u knjige, i u vjero vjesnike, i koji od imetka, iako lm je drag, daju rođacima, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, i prosjacima, i za otkup iz ropstva, i koji molitvu obavljaju izekat daju, i koji obavezu svoju, kada je preuzmu, ispunjavaju, naročito oni koji su izdržljivi u neimaštini, i u bolesti, i u boju ljutom. Oni su

iskreni vjernici, i oni se Allaha boje I ružnih postupaka klone." *(Suretul-Bekare, 177)*

وَسَارِعُواْ إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ
يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاء وَالضَّرَّاء وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللّهُ يُحِبُّ
الْمُحْسِنِينَوَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُواْ فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُواْ أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُواْ اللّهَ فَاسْتَغْفَرُواْ لِذُنُوبِهِمْ وَمَن
يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ اللّهُ وَلَمْ يُصِرُّواْ عَلَى مَا فَعَلُواْ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

"***I nastojte da zaslužite oprost Gospodara svoga i Džennet prostran kao nebesa I Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje, za one koji, i kad su u obilju i kad su u oskudici, udjeljuju, koji srdžbu savlađuju I ljudima praštaju - a Allah voli one koji dobra djela čine: iza one koji se, kada grijeh počine ili kad se prema sebi ogriješe, Allaha se sjete i oprost za grijehe svoje mole -a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? — I koji svjesno u grijehu ne ustraju.***" ***(****Suretu Ali Imran, 133-135)*

Ovo su neke odlike bogobojaznih navedene u Allahovoj Knjizi. Njima je Allah opisao Svoje iskrene robove. Što su ove osobine obilnije bogobojaznost je veća. Prave muttekije zna samo Allah, s.v.t,. On je Svjedok djela Njegovih robova, njihove iskrenosti i istinoljubivosti. Zato On upozorava na samohvalu:

فَلَا تُزَكُّوا أَنفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى

"***Zato se ne hvališite*** *bezgrješnošću* ***svojom - On dobra zna onoga koji se grijeha kloni.***" *(Suretun-Nedžm,32)*

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنفُسَهُمْ بَلِ اللّهُ يُزَكِّي مَن يَشَاء وَلاَ يُظْلَمُونَ فَتِيلاً

"***Zar ne vidiš one koji sebe smatraju od grijeha čistim? Međutim, Allah oslobađa od grijeha onoga koga On hoće, i nikome se neće, ni koliko trun jedan, nepravda učiniti.***"*(Suretun-Nisa[1], 49)*

4. Problem programa

Nema sumnje da svako udruženje, koje dozvoli pristup onima koji mu se žele priključiti i postati njegov dio, uz pridržavanje onoga što im ono nalaže, mora uzeti u okrilje ljude različitih intelektualnih nivoa koji postoje i u društvu.

S obzirom da udruženje slijedi određeni program i njime obavezuje svoje pripadnike, naići će na velike probleme. Naučni program koji se generalno izloži svim članovima formira duboki jaz, jer udruženje okuplja intelektualce, studente, radnike, ljekare, inžinjere i sl. Nivo njihovog intelekta, kao i naučni stupnjevi, jasno se razlikuju. Da li je pojmljivo da program za jednog intelektualca i običnog radnika bude jedinstven? Ako udruženje to učini nije dalo pravo svakom pojedincu. Objedinjenim programom neće moći zadovoljiti i okupiti sve spomenute kategorije.

Ako je program dostatan zadovoljiti potrebe određenih intelektualnih grupa, nije dostatan zadovoljiti potrebe ostalih. To uzrokuje veliku prazninu, jer je program, s ovog stanovišta, manjkav. Nekima će takav program dosaditi, pa će klonuti, biti nezainteresirani i nepažljivi. Osjetit će da uzalud troše vrijeme i trud u beskorisne stvari. Pokornost će ih, možda, podstaći da izvjesno vrijeme prate program, ali, zbog osjećaja beskorisnosti, to neće dugo trajati, Vjerovatno će uvidjeti da je trošenje vremena u druge stvari korisnije i preče. Tada mogu izmisliti opravdanje za nepokornost, ali i će dalje gajiti simpatije i obavljati neke dužnosti (npr. materijalne).

Udruženje mora liječiti ove propuste, jer je neophodno da kroz svoj program zadovolji sve intelektualne nivoe. Svaka jedinka i intelektualna kategorija ima svoje pravo. Rješavanje ove problematike znak je nastojanja da svaki član ostane potpuno odan i čvrsto uvezan. Udruženje će izbjegavati svaku vrstu unutrašnjeg raskola ili ružnog odnosa. Kao što je i položaj elementa u potpunoj građevini čvrst, tako će i udruženje nastojati da položaj svakog pojedinca bude prirodan. Polazeći od Allahovih riječi: "***Neka se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove*** ...", koje obavezuju kolektiv naučnom nadgradnjom (fardi-kifaje), dužnost je udruženju da odabere grupu koja će se posvetiti traženju znanja. Oni će preuzeti šerijatske oblike djelovanja (poput podučavanja šerijatskim znanostima, izdavanja pravnih rješenja, suđenja u unutrašnjim sporovima i poziva u Allahovu vjeru uz šerijatsko znanje). Tu ulaze i ostale komponente koje se ne mogu ostvariti bez širokog poznavanja islamskih nauka. Udruženje ovakvim kadrovima popunjava praznine nastale iz nemara prema naučnom metodu.

Ne vjerujemo da je udruženju ovo teško ostvariti, jer je to minimalni uslov za potiskivanje manjkavosti o kojima smo prethodno govorili.

5. Između dvije krajnosti: nemara i pretjerivanja

Pojedinci se razlikuju i pored toga što u radu za udruženje pokazuju odanost i troše svoje vrijeme i trud. Oni nekada imaju gotovo jednake potencijale kao i neke ustanove. Posvećuju se danonoćnom djelovanju, bez obzira da li se radilo o putovanju ili ne. Neki ostave studiranje ili službeni posao da bi se potpuno posvetili određenim aktivnostima koje im odredi udruženje. Ponekad zapostave dužnosti prema porodici i djeci, a često i prema sebi budu nemarni.

Udruženje nalazi velike praznine, a za njihovo popunjavanje nema kadra. Onda ovim, ionako aktivnim pojedincima, na teret stavi i dodatne obaveze. Oni izgube osjećaj odanosti i privrženosti. Iz ove pojave proizilaze druge nužne posljedice;

a) *Nedovršavanje poslova.*

Mnogo uporednih obaveza s obzirom na psihički pritisak, skučenost vremena i vanredan trud uzrokuju nedovršavanje poslova. Čovjek ima ograničene sposobnosti, a zaduženja preko tih granica narušavaju Allahov zakon prirode. Rezultat poslova u ovakvim okolnostima je manjkav i brzo mu se izgubi svaki trag. Pokažu se mnogobrojni nedostaci zbog kojih uspjeh prividno traje. Možda se negativnosti ukazu tek nakon izvjesnog vremena kada ih više nije moguće zaliječiti.

b) Opuštenost, zamor i iscrpljenost.

Pretjerivanja u radu i djelovanju ne garantiraju istrajnost. Neminovno će doći do opuštenosti, zamora i iscrpljenosti. Poslanik, s.a.v.s, upozorio je na ovakve postupke i pojasnio njihovu oprečnost svojoj praksi. Upozorio je i na lijenost i nerad i rekao da je bolje držati se sredine bez pretjerivanja i zapostavljanja. Ovakvo postupanje je Šenjatom pokudeno, a osobi koja pretjeruje ne treba dati podršku. Šta će tek biti onda kada se obaveze umnogostruče i budu uzrok potpune nemoći?

Koliko god srca bila spremna i željna za radom, neminovno će biti iskušana zamorom koji uzrokuje povlačenje i maiaksalost.

Ovdje je neophodno spomenuti nekoliko hadisa koji upozoravaju na pretjerivanje. Oni su svjetiljka s kojom kroz tamu kročimo i oni nas

sprečavaju da skrenemo s puta koji nam je najbolji čovjek Muhammed, s.a.v.s., zacrtao.

-Ebu Hurejre , r.a., prenosi hadis u kojem je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

"Za svako djelo treba aktivnost, a uz svaku aktivnost dođu slabost i lijenost. Ako onaj koji djeluje bude istrajan i bude težio ispravnosti nadajte se njegovom uspjehu, a ako se na njega prstima bude upiralo (tako što bude pretjerivao u činjenju određenog djela, kako bi postao poznat po ibadetu i zuhdu) ne uzimajte ga u obzir (tj. ne računajte da je dobar jer se pretvara)."[33]

-Poslanik, s.a.v.s., u hadisu kojeg prenosi Ebu Hurejre , r.a., kaže: "Ova vjera je lahka. Niko se neće preopteretiti vjerom a da ga ona neće nadvladati. Ispravno postupajte, zbližavajte se i obradujte! Pomozite se obavljanjem ibadeta ujutro i poslijepodne, kao i dijelom navečer."[34]

-U hadisu Abdullaha b. Amra b. Et-Asa, r.a., stoji:

"Rekao mi je Ailahov Poslanik, s.a.v.s.,: 'Obaviješten sam da ti uzastopno danju postiš a noću klanjaš!' Rekoh: 'Dakako, Ailahov Poslanice!' On reče: 'Ne čini to! Posti ali i prekidaj uzastopni post, spavaj ali i klanjaj. Tvoje tijelo ima kod tebe svoje pravo, tvoje oko ima kod tebe svoje pravo, tvoji gosti imaju kod tebe svoje pravo. Možeš postiti tri dana od svakog mjeseca. Za svako dobro imaš deseterostruku nagradu, a to se računa neprekidnim postom.' 'Ja sam se preopteretio, pa mi je bilo otežano' - kaže Abduliah b. Amr."

U drugoj verziji istog hadisa stoji: " Kada sam ostario[35] volio sam da sam prihvatio olakšicu Allahovog Vjerovjesnika, s.a.v.s.,"[36]

- Aiša, r.a., prenosi hadis u kojem stoji: " Kod mene je bila žena iz plemena Benu Esed, a u međuvremenu dođe Poslanik, s.a.v.s., Reče: 'Ko je ova?' Rekla sam: 'Ta i ta, ona noću ne spava.' Zatim je spomenula njen noćni namaz. On reče: 'Ih, držite se stvari koje podnosite, Allahu neće dosaditi dok vama ne dosadi, a najdraže djelo Mu je ono koje čovjek konstantno obavlja."[37]

-Preopterećenima se umnože teškoće života i nagomilaju problemi i potrebe. Broj onih o kojima se materijalno brinu, kao što su supruga i djeca, postane velik. Nemoćni su da udovolje ovim potrebama, jer u mladosti nisu stekli ono što će ih učiniti neovisnim u starosti i

[33] Tekst hadisa je Ibn Hibbanov u njegovom Sahihu. Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže da je hasen-sahih-garib. Komentar između zagrada je iz Tuhfetul-Ahvezija.

[34] Muttefekun alejhi.
[35] Uvidjevši da mu je teško obavljati ono na što se obavezao. (Fethul-Bari)
[36] Muttefekun alejhi.
[37] Muttefekun alejhi.

slabosti. Oni gledaju one koji ne djeluju kako se posvećuju biznisu, trgovini i službi i kako su stekli bogatstvo na kojem se može pozavidjeti. Udruženje opterećenima nema mogućnosti skrbiti potomke ako oni kao skrbnici napuste ovaj svijet. Tada im šejtan priđe i unese osjećaje tuge i žalosti zbog nemara prema sebi, ženi i djeci. Ovakav postupak im može poništiti nagradu za sva dobra djela koja su dugo sticali. Tako sami sebi mogu nepravdu učiniti. Možda napuste da'vetski rad i ostave u redovima udruženja veliku prazninu koja se ne može popuniti drugim ličnostima. Postupak ovakvih osoba inicira nedoumice kod ostalih članova. Kada se saznaju uzroci njihove dekadencije povjerenje se u njih izgubi. Udruženje ovakve pojave nije na vrijeme liječilo. Zapravo, možda je ih je i uzrokovalo, jer je svoje aktiviste prekomjerno opterećivalo i nije uvažavalo realne potencijale i okolnosti.

Na drugoj strani ima ljudi kojima je ovladao nemar prema udruženju. Njihovo obavljanje dužnosti svedeno je na minimum ili je potpuno zatajilo. Oni, s obzirom na poziv u Allahovu, s.v.t., vjeru, nemaju nikakva utjecaja na društvo, niti ikakva upliva među ljudima.

6. Udruženje je sredstvo a ne cilj

Često se dešava da pojedinac ima žara za pozivom u Allahovu vjeru, iskrenu volju za borbu na Allahovom putu i naređivanjem dobra i odvraćanjem od zla. Sve ove osobine se mogu naći kod određenih ličnosti prije uvezivanja sa određenim udruženjem. Osoba se ražalosti kada vidi da sama na terenu poziva, naređuje i zabranjuje. Kada pronađe istomišljenike, koji istovjetno osjećaju želju za pozivom u Allahovu vjeru, priključe se određenom udruženju. Udruženje im postane nada i utjeha i objeručke se počnu zalagati za ostvarenje zajedničkog cilja.

Međutim, neki članovi nakon ulaska u udruženje postupaju kao da je ono cilj a ne sredstvo. Zajednicu ili udruženje treba prihvatiti kao sredstvo za pokretanje, aktiviranje i svrsishodno djelovanje. Time se povećava elan, aktivnost i ljubav prema ibadetu. U krugu udruženja osoba jača svoj iman, uči se lijepom ophođenju i čisti dušu od nevaljaština. Ovo su pozitivne posljedice koje pojedinac postigne kroz zajednički rad. On uočava da se, u okrilju zajedništva, svakodnevno, u imanu, bogobojaznosti i znanju, uzdiže za jedan stepen.

Ovo je ispravno shvatanje citjeva udruženja. Ima onih koji se sa određenim udruženjem uvezu i postanu nemarni prema zadatom programu smatrajući da su samim priključenjem već postigli konačni cilj. Oni napuste da'vetski angažman, zapuste ibadet i zanemare pročišćenje duše, čime i sebi i udruženju čine zlo. Svakim danom su slabiji, više padaju u griješenje i spuštaju se ispod duhovnih razina koje su dostigli odgojnim profilisanjem. Neophodno je da ovakvi sagledaju vlastito

stanje, da se boje Allaha, s.v.t., u postupcima prema sebi i udruženju. Ne smiju se predati faktorima koji ih sprečavaju da postignu zadovoljstvo Gospodara i ispune ono na što su zavjet dali.

7. Kriza potencijala

Kada se radi o okolnostima življenja, većina članova jednog udruženja ima probleme. Udruženje nije uzrok tih problema, ali i pored toga, pojedinac od njega traži rješenje. On ne uvažava činjenicu da je njegova veza s udruženjem u osnovi da'vetskog karaktera, a ne veza pojedinca i države. Zna da udruženje ima ograničene potencijale i da je u velikoj neugodnosti prilikom ovakvih zahtijeva, jer nema mogućnosti odgovoriti na potrebe, niti ih u to može uvjeriti. Pojedini će to iskoristiti kao izgovor za nepovjerenje i rad po svom nahođenju.

Udruženje se, također, susreće sa krizom u materijalnim i ljudskim potencijalima, tj, krizom dostatnih snaga za popunu praznina u svim da'vetskim aktivnostima. Popuna praznina u aktivnostima znači da se udruženje horizontalno širi - što mu umnožava potrebe i obaveze. Tada je zaduženo da svojim odgojem i programom obuhvati svakog pojedinca. To predstavlja odgovornost, jer je popunjavanje praznine kadrovima, kao što su naučni i odgojni, uveliko ograničeno, Ponekad je, radi popune praznina, prisiljeno povjeriti aktivnosti ne gledajući na sposobnosti i obrazovanost odgovornih. Neobrazovani odgajatelj ili vođa neke aktivnosti, pred pojedincima izgleda veoma siromašan u informacijama i nije stručan za pravilno usmjeravanje i odgajanje. Na članovima se to negativno reflektira. Osoba se, po prirodi, podređuje, odgaja i slijedi one koji su većeg znanja, boljeg ponašanja i većih sposobnosti za vođenje i rješavanje problema. Tako se popunjava duhovna praznina i odani uspinju na željeni nivo. U suprotnom dolaze neželjeni rezultati, jer kod pojedinaca opada nivo imana. Oni počnu potcjenjivati nestručne aktiviste i osjećati da udruženje želi da oni po svaku cijenu potroše vrijeme samo da bi bili vezani za njega.

Ovakav stil ophođenja uzrokuje drugu posljedicu. Postojeći kadrovi unutar udruženja, da bi se popunila praznina, zaduže se radom izvan domena njihovih užih specijalnosti. Postavi se odgovarajući čovjek na neodgovarajuće mjesto. Njegovo djelovanje je beskorisno i trud se uzalud rasipa. Kada bi se trud pravilno usmjerio i kada bi se zadale obaveze, shodne specijalnostima i sklonostima, mnogo bi korisnije bilo. Potencijali i saznanja bi se proširili, a rezultati takvih nastojanja bi koristili ne samo udruženju, nego i muslimanima općenito.

8. Pretjerana tajnovitost

Islam je Allahova vjera kojom je On zadovoljan za sve Svoje robove. On neće primiti drugu vjeru osim islama:

وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الإِسْلاَمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu nastradati." *(Suretu Al Im ran, 85)*

Islam je vjera koju ispovijedaju narodi islama. Za islam se zalažu, brane ga i ne žele mu zamjenu. Iako je primjetan veliki nemar ovih naroda u pogledu primjene, oni ipak gaje simpatije, ljubav i odanost islamu. Kada bi našli iskrene vođe, na putu borbe i odbrane vjere, brzo bi se odazvali žrtvujući živote i imetke. Islam je vjera vrijednosti. U islamu ne postoje činjenice koje je sramota obznaniti ili njima pozivati, radilo se o naredbi iii zabrani. Stoga, u islamu ne treba ništa skrivati. Da'ija jedino putem otvorenosti postupa prema praksi Poslanika, s.a.v.s.,. Iako neke okolnosti zahtijevaju skrivanje, one su veoma rijetke. Prema tome, pozivanje u Allahovu vjeru se zasniva na otvorenosti i kontaktu sa svim ljudima, rješavanju njihovih problema, konstantnom suživotu i isticanju lijepog uzora i dr. U ponašanju učenih i pobožnih ogleda se islam u praksi i djelu. Tako se jača veza ljudi sa članovima udruženja koji su za njih izvorište islama. Aktivisti zbog njihova neznanja sjede u džamijama i poučavaju ih šerijatskim znanostima. Znanje će zaživjeti jedino ako se širi putem oživljavanja naučnih krugova (halki) u džamijama. Allah, s.v.t., smilovao se Omeru b. Abdul-Azizu , *r.a.*, koji je napisao Ebu Bekru b. Hazmu: "Pogledaj što ima od hadisa Poslanika, s.a.v.s., i to zapisi. Ja se bojim za naučna predavanja i bojim se nestanka učenjaka. Ne prima se ništa osim hadisa Vjerovjesnika, s.a.v.s.. Neka šire znanje, neka oni koji ne znaju sjede dok ne nauče, a znanje neće nestati sve dok ne bude sakrivano."[38]

Tajnovitost je sporedna, a opravdana je u specifičnim okolnostima. Začuđujuće je da se s vremenom razmišljanja izokrenu i tajnovitost počne preovladavati u djelovanju i pozivanju, Činjenice islama kod omladine se preinače. Oni pomisle da poziv u Allahovu vjeru nalaže sašaptavanje i neotvoren govor. To je sasvim oprečno metodu poslanika, a.s., i onih koji ih slijede.

Oni koji se islama pridržavaju i njime su kao vjerom zadovoljni, kao što je i Allah, s.v.t., njime zadovoljan, moraju biti ponosni. Čovječanstvo je bez islama nesretno. Ako se udalji i okrene od njega, zalutat će i doživjet nesreće. Zato, svaka teorija, zakon, princip i metod

[38] Prenosi ga El-Buhari kao mu'allek.

koji se ne uzimaju iz islama uzrok su pada i nestanka, ma koliko te zabludjele postavke dugo trajale.

Zašto je, onda, nekima poniženje predstaviti islam kao poziv, sistem ponašanja i praksu? Islam je vjera prirodne urođenosti, a nedaća je u njegovom skrivanju od ljudi. Postoje negativnosti koje nisu dosad spomenute, a rezultat su pretjerane tajnovitosti. Evo nekih:

a) Uloga udruženja u vizijama običnih ijudi postane nejasna. Kada se nađu oni koji šire sumnjičavosti i izmišljaju neistine, radilo se o programu, ponašanju, vodstvu ili ciljevima određenog udruženja, glasine brzo budu primljene zbog nepoznavanja realne slike o udruženju. Nejasnost neprestano okružuje udruženje. Ljudi nemaju dokaz kojim bi ga branili, kao što ni ono ne može samo sebe odbraniti, osim s otvorenošću i upoznavanjem sa svima. Izolovano i začahureno udruženje se ne može odbraniti.

b) Pretjerana tajnovitost kod nekih pobuđuje sumnje i loše misli. Ljudi postavljaju pitanja: "Ako je tom i tom udruženju cilj pozivanje u Allahovu vjeru, zaštita i odbrana islama i popravljanje duhovnog stanja ljudi, šta onda znači ovoliko skrivanje i tajnovitost!?"

c) Skrivanje vodstva udruženja je, također, jedna od negativnosti. Vođstvo je lijep uzor za članove udruženja i ostale ljude općenito. Kada se ljudi upoznaju sa vođama i kod njih uvide istinoljubivost i iskrenost, pojača se povjerenje, ugled, vjera, te se odazovu na potrebe. Tako nestaju sve spletke i stave se prepreke neprijateljskim ambicijama, sumnjičenjima i iskrivljenju predstave o udruženju.

d) Poziv u Allahovu vjeru se zasniva na zajedničkom učešću i dostavljanju islama, podnošenju posljedica i širenju vjere shodno mogućnostima koje je Allah dao. Ova zalaganja moraju biti imetkom i tijelom, a ostvarit će se samo kada poziv bude javan i kada se bude znalo ko su vođe. Tek tada se u vizijama ljudi zaokružuje potpuna i jasna slika o udruženju. Treba istaći da je islam Allahova vjera, a ne nečije privatno vlasništvo. Ni jedna organizacija ni zajednica nad ovom vjerom nemaju ni najmanji monopol. Islam nije privilegija koju nasljeđuju posebne elite ili kler. Zaštita i odbrana islama su obaveza svakog muslimana. Kada se ove činjenice utemelje, ljudi će početi zajednički učestvovati u širenju islamskog poziva, što bez sumnje umanjuje poteškoće i napore. Udruženje tada nije samo na terenu, niti samo podnosi troškove da'veta sa svojim ograničenim materijalnim i kadrovskim potencijalima. Udruženje se neće krajnje držati u tajnosti, pa da se pojave nedoumice oko stvari za koje nema smetnje da budu javne. Oni koji djeluju unutar udruženja neće postupati kao što službenici, iz materijalnih pobuda, postupaju u državnim institucijama. Islamski

aktivista se prema udruženju mora ophoditi na principima poziva u Allahovu vjeru.

e) Promovisanje udruženja u njegovom pravom svjetlu je jedan od najvažnijih faktora koji mu daje naklonost ljudi, učvršćuje veze ljubavi, prijaznosti i solidarnosti. Tako povjerenje postaje veće, a sve optužbe i špekulacije zbog pretjerane tajnovitosti gube značaj.

f) Ima okolnosti u kojima je udruženje potrebno da njegovi simpatizeri zauzmu konkretne stavove u pogledu zaštite i odbrane islama. Oni neće biti zainteresirani, ukoliko ne budu imaii povjerenja u vođe. Šire mase ne mogu prepoznati vođe udruženja u specifičnim okolnostima kao što su krize. Zato je neophodno da prođe određeni vremenski period u kojem se udruženje treba saživjeti s masama. Taj period mora biti dovoljan za upoznavanje i pridobijanje povjerenja u ispravnost udruženja kako bi se ljudi odazvali i dali podršku kada bi željelo javno zastupati određene stavove. To nije moguće postići putem tajnovitosti. Ne treba zanemariti značaj simpatizera udruženja i obraćati im se isključivo u nedaćama. Simpatizeri će tako izgubiti na odgoju i osvješćivanju i biti žrtve uvezenih ideja, nepravde koja među njima dominira, neznanja i propagande sredstava informiranja koja iskrivljavaju stvarne činjenice.

g) Pretjerana tajnovitost pojedince često navede na prikrivanje i neprakticiranje islamske vanjštine u odjeći i izgledu, kako ne bi bili svrstani u određene grupacije. Takvi se boje tuđih priča o njihovoj pripadnosti određenom udruženju ili organizaciji. Duhovni poraz ih natjera da podne mnoge šerijatske prekršaje. Ovo je pobjeda naprijatelja islama koji putem svoje tendenciozne propagande protiv da'ija i onih koji svojim izgledom izražavaju pripadnost islamu žele ugasiti svaki vid javnog ispoljavanja islama. Musliman, prema njima, ne smije nositi muslimansku odjeću i imati muslimanski izgled, muslimanka se ne smije oblačiti prema propisima islama. Ljudi u svom životu, prema želji neprijatelja, trebaju biti što udaljeniji od prakticiranja islama, a što bliži izgledu zapadnjaka koji po svaku cijenu nastoje iskriviti i zatrti islamsku ličnost i ponos. Nema ni najmanje sumnje da odstupanje u vanjštini uzrokuje odstupanje u nutrini.

Ponos islamom i negiranje tendencioznih poziva nužno zahtijevaju da se oni koji se pridržavaju islama razlikuju u izgledu, odijevanju, puštanju brade, pokrivanju žena, dokidanju džahilijjetskih običaja u kućama i si. To je oblik praktičnog oponiranja neprijateljima islama. Sve ništavne tvrdnje će tada pasti, a u muslimanskom društvu će nadvladati islamski običaji u formi i vanjštini. Neki su pripadnici islamskih udruženja povučeni i skriveni. Oponašanjem nevjernika u vanjštini uzrokovat će da oni koji se pridržavaju naredbi o izgledu muslimana postanu izuzeci u društvu. Zato će biti izloženi izrugivanju, prijeziru i

provokacijama. Ovo je veoma ozbiljno i potrebno je skrenuti pažnju na ove negativne posljedice kako bi mnogi preispitali svoje postupke i znali način odupiranja neistini. Pobjeda istine se ne ostvaruje popuštanjem i izmicanjem, pa makar i za «jednu dlaku», već ponosnim ispoljavanjem islama i protivljenjem neistini. Grijeh ne treba učiniti sredstvom ostvarenja pokornosti.

9. Ciljevi i potencijali

Kada roba prati Allahova uputa u ostvarenju zadataka koje je sebi zacrtao, on ima smisla da postavi cilj koji odgovara raspoloživim mogućnostima i potencijalima. Odredit će sebi vremenski period i napraviti pian koji će mu pomoći da umjereno koristi sredstva. Sabrati će sve potencijale i sve precizno rasporediti, a povrh toga će tražiti pomoć od Allaha, s.v.t., i u Njega se uzdati.

Ovakvim postupkom trudbenik se prema ciljevima i sredstvima ne ponaša maštalački, jer ne zaboravlja na potencijale i sebi ne zadaje ciljeve koji rasipaju vrijeme i trud. Neka udruženja, iz dobre namjere i želje da ostvare velike ciljeve, pogrešno postupaju. Nekada gledaju predaleko, a pred sobom ne vide skromna sredstva kojima raspolažu. Na ovakav način udruženje ne dobija rezultat potrošenog vremena, truda i materijalnih sredstava, niti ostvaruje željeni cilj. Bilo bi bolje da se ostvarenje cilja raspodijeli na nekoliko etapa. Svoje postupke mora temeljiti na iskustvima kroz koja prođe, ali bez ponavljanja starih grešaka. Želje za ostvarenjem dobra ne smiju udruženja učiniti brzopletim i lahkoumnim. To mu, sigurno, neće donijeti nikakvu korist.

10. Politički angažman

Politika[39] (الشريعة) označava očuvanje koristi ljudi i zalaganje za njihove interese uz uspostavljanje reda i blagostanja. Termin 'politika' u ovom kontekstu koristi i Zakonodavac. U vjerodostojnoj predaji od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je Poslanik , *s.a.v.s,* rekao: "Sinovima Israilovim su upravljali (تسوسهم) vjerovjesnici. Kada bi umro vjerovjesnik naslijedio bi ga drugi. Poslije mene nema vjerovjesnika, ali će biti nasljednici (halife) i bit će ih mnogo.' Rekoše: 'Šta nam naređuješ?' Reče: 'Dajite prisegu jednom za drugim."[40] U hadisu je naznaka da će se oni koji budu vodili ljude poslije Poslanika, s.a.v.s., zvati halife. Od Esme bint Ebi Bekr, r.a., prenosi se da je rekla: "Oženio me je Ez-Zubejr a nije imao ni imetka, ni roba, ništa drugo osim jednog konja. Ja sam hranila njegovog

---

[39] Vještina upravljanja državom, znanost o ciljevima države i o najboljim sredstvima i putevima koji vode ostvarenju tih ciljeva. (Domović- Anić- Klaić, *Rječnik stranih riječi)*
[40] Muttefekun alejhi.

konja, obezbjeđivala mu opskrbu i vodila brigu o njemu (أسوسه[41]) u hadisu Džabira b. Abdullaha, r.a., stoji da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: "Imam ropkinju koja nam služi i vodi brigu o nama (سياستنا). Ja joj prilazim, ali ne bih volio da zatrudni.' On reče: 'Ako želiš prekini spolni odnos prije izlijevanja sjemena, a doći će joj ono što je određeno."[42]

Ovo značenje politike koje spominje Zakonodavac poznato je u islamskom pravu kao «šerijatska politika«. Ona je uokvirena u politiku sa šerijatskim normama da bi se naznačilo da ima politika koje nisu zasnovane na principima islama, nego na strastima, prijevari i zavjeri. Politika s ovim značenjem ne postoji u Serijatu. Ona potvrđuje danas mnogo ponavljanu parolu «Nema vjere u politici, niti politike u vjeri». To znači da je politika kojom se bave današnji vlastodršci daleko od vjere, jer ona u sebi nema ni pravednosti, ni istinoljubivosti ni poštivanja prava ummeta. U vjeri nema ovakve politike, jer vjera ne poziva u spletkarenje, prijevaru, obmanu, nepravdu i slijeđenje strasti. Islam poziva u politiku koja je čista od svega spomenutog. Prema tome, politika s prvim značenjem (zalaganje za interese ljudi uz uspostavljanje rada i blagostanja) dio je vjere, jer su se vjerovjesnici, a.s., kako se spominje u prethodnom hadisu, zalagali za te interese. Vjerovjesnici su dostavljači vjere i zakona od Ailaha, s.v.t..

'Politika' sa jezičkim značenjem navodi se i u "El-Qamusu": "Upravljao sam podređenima - naređivao sam im i zabranjivao (سست الرعية: أمرتها و نهيتها) ."

U arapskom jeziku riječ politika sasvim je decidna. Zakonodavac je njenu upotrebu ograničio na uspostavu reda i blagostanja. Ostali je upotrebljavaju općenito, radilo se o uspostvljanju reda ili širenju nereda.

Prema tome, jasno se vidi da je zanimanje politikom, u značenju koje Zakonodavac želi, vrsta ibadeta kojim se rob približava svome Gospodaru. Oni koji žele da politiku učine sopstvenim monopolom, a ostale, koji se bave pozivom u Allahovu vjeru, udalje od politike, pripadaju skupini koja zagovara razdvajanje vjere od države. Njihov krajnji cilj je ovladavanje ljudima putem izazivanja strasti za materijom. Vjeru žele lišiti njena prava na dominaciju u životu. Oni time prikrivaju odgovornost za svoje greške i drže primat vlasti.

Ovdje shvatamo da je bavljenje politikom, sukladno ciljevima Šerijata i interesima ljudi, u islamu utemeljeno i da je vrsta ibadeta. Oni koji to negiraju pali su u kandže antiislamske propagande koja nastoji iskriviti postavke islama. Zbog neznanja o islamu učesnici su u udaljavanju i isključenju vjere iz domena politike. Islam, po njima, ne

[41] Prenosi Ahmed.
[42] Prenosi Ahmed.

treba prelaziti zidove džamija, dok bi drugi sudili, dominirali i upravljali. Ovo je belaj u kojem se danas nalazimo. Kamata, nepravda, mito, korupcija, širenje razvrata, ukidanje šerijatskih kazni, nestanak opće sigurnosti, dominacija nesposobnih, razgolićavanje, nedozvoljeno miješanje spolova i sve ostale nedaće, proširile su se u muslimanskim društvima zbog oduzimanja prava vjere na dominaciju i superiornost u svim domenima života.

Politički angažman, pojedinca ili udruženja, na šerijatskim osnovama ne treba narušavati druge aktivnosti. Politika označava ispravljanje i reformu putem učešća u državnim aparatima. To nije moguće ako udruženje ne bude dobilo aparate kojima može postići promjene, jer trud koji se ulaže je neznatan i zaokuplja od drugih važnijih obaveza. Kada udruženje uoči da ne može utjecati, jer mu je država dodijelila nevažan resor, tada je potrebno da dobro razmoti buduće korake. Promjene po svaku cijenu, u okviru ograničenih mogućnosti i snaga, bit će na uštrb važnijih obaveza, poput odgoja i naučne nadgradnje. Putem takvog političkog angažmana udruženje ne ostvaruje željeni cilj, niti vodi računa o unutrašnjoj izgradnji, odgoju i članovima. Svako udruženje mora imati političkog učešća koje će mu obezbijediti zaštitu članova i ustanova. Mora, prema mogućnostima i ispravnom usmjerenju, imati utjecaja na političke odluke u kojima preovladava pridobijanje koristi i odvraćanje štete. Udruženje će neprestano savjetovati vlast, ukazivati na korist i opće interese ljudi.

Pretjerivanje u političkom angažmanu, prije sazrijevanja i profilisanja adekvatnih potencijala, koji popunjavaju praznine unutar i izvan zajednice, vid je brzopletosti i ubiranja nedozrelih plodova. Udruženje se ovakvim angažmanom baca u bespuće, rasparčava trud i otvara vrata djelovanja koje nije moguće dosljedno obaviti. Država možda pruži priliku udruženju da se politički angažira, kako bi vođe i pojedince zaokupirala, a u isto vrijeme je, s obzirom na svoju veličinu, svjesna da tim angažmanom neće ništa postići. Zapravo, država će udruženje odvratiti od prioriteta pravilne izgradnje redova koji bi u budućnosti cijelom ummetu donosili korist i dobro.

11. Kvalitet prije kvaniteta

Udruženja i zajednice nisu savršene ako imaju mnogobrojno članstvo i simpatizere, jer na mnoge od njih se ne može računati. Važnost pojedinca u zajednici se ogleda u njegovom znanju, sklonostima, potencijalima, idejama, odgoju i iskustvima kojima može doprinijeti i pomoći, kao i u popunjavanju manjkavosti i praznina u zajednici, izgradnji ličnosti omladine i preuzimanju dužnosti javnog poziva u vjeru. Oni moraju naučno predstaviti poziv u islam na simpozijima, političkim

debatama i naučnim raspravama. Branit će islam uz isticanje njegovih prednosti i razbijanje nastalih nedoumica. Ovo je nemoguće ostvariti sa ograničenim brojem pojedinaca. Čovjek ima ograničene sposobnosti, a nauka i spoznaja su se danas proširile i razgranale. Islam je Allahova vjera koja obuhvata sve aspekte života. Ako postoji nedostatak on potječe od ljudi koji nisu u potpunosti shvatili propise islama, odnosno onih čija je volja presahla za praćenjem novih stvari i novonastalih događaja.

Udruženje se mora truditi da obezbijedi naučne kadrove u svim domenima i aktivnostima. Jedino će tako moći pratiti savremene događaje i pokazati da je islam potpuna vjera, koja je sposobna da riješi svaku nedaću koja ljude zadesi. Istaći će da je islam vjera svakog vremena i prostora. Time se opovrgava sekularistička kampanja koja optužuje islam i pozivače u isiam da su nemoćni riješiti probleme čovječanstva u eri proizvodnje i tehnologije.

Ovdje je važno istaknuti da pomanjkanje naučnog kadra unutar udruženja uzrokuje negativnosti koje nisu do sada spomenute. Ispravno vođenje udruženja nalaže ispravno planiranje i decidno mišljenje, a to se ne može ostvariti bez učešća učenih i iskusnih. Kod pomanjkanja naučnih kadrova, zbog nezrela mišljenja i slabog planiranja, zajednica može posrnuti i pasti u mnoge greške. Potrebno je znati da postupci udruženja trebaju biti u skladu sa zahtjevima Šerijata. To znači da sva mišljenja, s kojima se kreće u djelovanje, moraju proći kroz ocjenu utemeljenosti u Šerijatu. Stoga je neophodno imati znanje o onome što Allah, s.v.t., i Njegov Poslanik, s.a.v.s., zahtijevaju. Spoznaja dobra putem učenih, radilo se o šerijatskom ili ovosvjetskom znanju, uz poznavanje koristi i štete i davanje prioriteta manjoj šteti nad većom, postavke su na kojima se grade sva pravila. Ako udruženje nema dovoljno naučnog kadra, koji je sposoban dati mišljenja na osnovu široke šerijatske spoznaje, nije sačuvano od padanja u velike pogreške. To se dešava zbog nejasne vizije o novopridošlim problemima, nepoznavanja šerijatskih propisa, padanja pred izazovima i demagoških nastojanja pojedinaca poznatih po lukavosti i nametanju svojih ličnosti. Iako se ovo često dogodi iz lijepih namjera, lijepe namjere, same po sebi, u ovim šerijatskim pitanjima nisu dovoljne.

12. Nejasnost

Čovjek se po svojoj prirodi ne trudi i ne žrtvuje, osim ako je u pitanju jasni cilj za kojeg se veže. On, prije ili kasnije, u tom cilju vidi ostvarenje povratne koristi. Njegovo zalaganje bez ovih nakana smatra se besciljnom igrom i neopravdanim trošenjem vremena i truda. Duševni motivi su pokretač djelovanja, a to udruženje mora dobro znati. Ono

mora raditi na pojašnjavanju važnosti ciljeva, bili oni po etapama ili ne. Tako će motivi u dušama ostati jaki, a interes za djelovanjem će se odraziti u marljivosti i aktivnosti. Znakovi odanosti, proizišli iz volje za radom i ljubavi prema udruženju, neće biti iz kurtoazije. Svaki pojedinac treba, i u dobru i u zlu, biti odan. To je znak elana i širokogrudnosti kojima se teži Allahovom Licu i Ahiretu.

Ako neki ne izvršavaju svoja zaduženja, ili ih izvršavaju po svom nahođenju, to je rezultat nejasne vizije o ciljevima zajednice. Nejasnost može biti opravdanje za nemar, a posljedica ove pojave je pretjerana tajnovitost, o čemu smo ranije govorili. Od nje može oboljeti cijelo udruženje, tako da pred članovima neke osnovne stvari ostanu utajene.

SAVJETI

1. Znanje o vjeri

Nosilac funkcije šerijatskog karaktera, bila ona velika ili mala, unutar ili van zajednice, neće uspjeti ako nema šerijatsko znanje. Ono će mu otvoriti vidike u djelovanju, ispraviti greške i navesti ga na dobro u svakom problemu koji se pred njim nađe. Nema sumnje da nosioci aktivnosti unutar udruženja, koje se temelji na islamskim principima, kao i nosioci svake odgovorne funkcije, moraju biti učeni u Allahovoj vjeri. Preuzimanje dužnosti, prije nego što se stekne znanje, čovjeka vodi u grijeh, jer svako izrečeno mišljenje, sud ili naredba trebaju biti saglasni sa jasnim šerijatskim rješenjima. Samo je tada odgovornost pred Allahom čista, posao plodonosan, a čovjek uspješan, cijenjen, poštovan i voljen od strane onih kojima je nadređen u obavljanju aktivnosti.

Neka je Allah zadovoljan Omerom b. El-Hattabom, r.a., koji kaže: "Steknite znanje prije nego postanete vođe."[43] U drugoj verziji predaje, od Temima ed-Darija, r.a., prenosi se: "Ljudi su se za vrijeme Omera b. El-Hattaba, r.a., počeli nadmetati u gradnji. Omer je rekao: 'O skupino Arapa, držite se zemlje, nema islama bez zajednice, nema zajednice bez namjesništva, nema namjesništva bez pokornosti. Koga narod radi njegovog znanja postavi kao vodećeg - to je lijep život i njemu i njima. A koga narod postavi ne gledajući na njegovo znanje - to je propast i za njega i za njih."[44]

2. Nemojte se bojati za islam

---

[43] Prenosi Ed-Darimi u svom Musnedu i El-Buhari kao muallek u Kitabul-Ilmu.
[44] Prenosi Ed-Darimi u Musnedu.

Islam je Allahova vjera. On garantira njeno očuvanje, pobjedu i nadmoć nad ostalim vjerama. Uzvišeni kaže:

يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ هُوَ الَّذِي
أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

"Oni žele da utrnu Allahovo svjetlo ustima svojim, a Allah će učiniti da svjetla Njegova uvijek bude, makar krivo bilo nevjernicima. On po Poslaniku Svome šalje uputstvo i vjeru istinitu da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo pravo mnogobošcima." *(Suretus-Saff, 8-9)*

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّواْ عَن سَبِيلِ اللّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ
حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُواْ إِلَى جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ

"Oni koji ne vjeruju troše imanja svoja da bi od Allahova puta odvraćali. Oni će ih, sigurno, utrošiti, zatim će, zbog toga, žaliti i na kraju biti pobijeđeni. A oni koji ne budu vjerovali - u džehennem će biti potjerani." *(Suretul-Enfal, 36)*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ
أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّهِ وَلاَ يَخَافُونَ لَوْمَةَ لآئِمٍ ذَلِكَ
فَضْلُ اللّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, -pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovu putu boriti / neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, kome On daje kome hoće - a Allah je neizmjerno dobar i zna sve." *(Suretui-Maide, 54)*

وَإِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ

"A ako glave okrenete, On će vas drugim narodom zamijeniti, koji onda kao što ste vi neće biti." *(Suretu Muhammed, 38)*

Poslanici, a.s., se nisu pribojavali za islam ni u jednoj bitki sa neprijateljima, osim u Bitki na Bedru (prva vojna u islamu). Muslimani tada nisu bili dovoljno jaki, a neprijatelji iz reda mušrika, Židova i munafika su im postavljali zamke. U ovakvom okruženju, punom straha, Poslanik *M* je govorio: "Bože moj, ako uništiš ovu grupu nosilaca islama nećeš biti obožavan na Zemlji!"[45]
Na drugim mjestima se to nije ponovilo, a kako bi se i ponovilo kada je Allah Svome Vjerovjesniku II ispunio dato obećanje:

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ

"Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati."(*Suretul-Kamer, 45)*

وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتِيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللّهُ أَن يُحِقَّ الحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ

"I kad vam je Allah obećao da će vaša biti jedna od dvije skupine, - a vi ste više voljeli da vam padne šaka ona koja nije bila naoružana - Allah je htio da riječima Svojim istinu utvrdi i nevjernike u korijenu istrijebi, da istinu utvrdi i neistinu uništi, makar to ne bilo mnogobošcima po volji," *(Suretui-Enfal, 7-8)*

Koliko su samo neprijatelji poslije ove bitke od bijesa izludjeli! Koliko su spletki pravili islamu i koliko su se samo, u svako doba i na svakom mjestu, protiv njega borili! Sva ta nastojanja su propala i neprijatelji su poraženi zahvaljujući Allahu JE| Koji je želio i želi ovoj vjeri vječnost, pa makar to nevjernici, pakosnici i sljedbenici strasti prezirali.

[45] Prenose Muslim i Ahmed od Omera, r.a.,.

Zato svakom udruženju, koje je stasalo na temeljima pozivanja u Allahovu vjeru, kažemo: Nemojte se bojati za islam i ne mislite da je ostanak i opstanak islama založen vašim ostankom i opstankom!

Neki se pri udarima, zabranama i nestanku vođa poboje za islam. Bojazan ih natjera da izmijene neke stavove i namjerno odbiju istinu pod izgovorom očuvanja islama. Ovo je potpuno pogrešno shvatanje ciljeva islama. Koliko je samo udruženja, zajednica i pokreta bilo izloženo napadima i koliko je uglednih islamskih ličnosti napustilo ovaj svijet a islam je opet opstao? U
svakom trenutku Allah JI u srcima ljudi nanovo oživljava islam. Zahvaljujući Uzvišenom Allahu uvijek postoji neko ko će preporoditi borbu za islam i ovom ummetu obnoviti pitanja vjere. Time nada u pobjedu ove vjere ponovo zaživljava. Allah daje da se spletke neprijatelja islama kao bumerang na njih vrate. Sretan je onaj musliman koji žrtvuje svoj imetak i život radi Allaha $i. Onaj ko se odrekne zalaganja za islam sam sebe vodi u propast, a nagrada kod Allaha mu propada. Islam je pod Allahovom zaštitom i garancijom.

وَاللّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَـكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ

"***A Allah čini šta hoće, ali većina ljudi ne zna.***" *(Suretu Jusuf, 21)*

3. Vođama

Odabrana skupina ashaba neprestano je pratila i družila se sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s.,. Oni su preuzeli veliki dio njegovih osobina, upute, ponašanja i sunneta. Oni su prethodnici koji su, s krajnjom ljubavlju i odricanjem na Allahovom putu, žurno povjerovali u njega i njegove sljedbenike. Uložili su svoje živote i imetke radi Allaha, s.v.t.,. Postali su štit i čvrsti bedem islama. Život Poslanika, s.a.v.s., bio je pun džihada, ibadeta, zikra, zuhda, odricanja, suzdržljivosti, da'veta, ukazivanja, suđenja među ljudima, pravde, oprosta, blagosti i drugih pohvalnih svojstava koja su se istakla u njegovom suživotu sa ashabima, r.a., u pregovorima sa neprijateljima i u ophođenju s vlastitom porodicom. Sve ove osobine su imale veliki utjecaj na odgoj onih oko njega, a posljedice tog utjecaja su se naročito osjetile nakon smrti Vjerovjesnika, s.a.v.s.,. Ashabi, r.a., su preuzeli vodstvo i ponovo oživjeli svestrano zalaganje za islam. Aliah je njihovim rukama iskorijenio neprijatelje i ugasio smutnju odmetništva. Pronosili su pravdu, osvajali

države i širili islam. Svojim su primjerima odgojno utjecali na generaciju tabi'ina, neka je Allah, s.v.t., svima njima zadovoljan.

Iz ovih primjera uzimamo bitnu pouku: Lijep uzor ima posebno mjesto i važnost u odgoju. Dobar odgoj se neće ostvariti bez suživota sa ljudima. Vođe trebaju isticati svoje pohvalne osobine koje će ljude dojmiti i za kojima će se povesti. Putem spoznaje pohvalnih svojstava, od strane vođa islamskog djelovanja, vrednote islama ostavljaju dubok trag u dušama ljudi.

Vođe moraju shvatiti veoma važnu činjenicu, a uzor im je u tome Allahov Poslanik, s.a.v.s.,. Neophodno je načiniti rezervne opcije i dostatne zamjene koje će preuzeti vodstvo zajednice kada oni napuste ovaj svijet. Zamjene moraju imati određene osobine, tj. moraju imati odlike i sklonosti za vođenje. To nije moguće postići, ako ne ulože veliki trud u odabiru najsposobnijih iz redova udruženja koje će lijepo odgajati i izvesti na potrebni nivo imana, zalaganja, iskrenosti i istinoljubivosti.

U historiji islama nalazimo da ljudi poznaju i osjete pohvalne osobine, lijepo ophođenje i poziv u istinu od strane vladara. Oni ih vode ka dobru i lijep su im uzor u ponašanju i zalaganju. Izolovanost od ljudi je osobina kraljeva, a ne da'ija.

Neprijatelji su do određene granice uspjeli iskriviti sliku uleme i da'ija kod običnih ljudi. Razlog tome je pogrešno prakticiranje islama (često od strane uleme i da'ija) i izolovanost iskrenih.

Predstavljanje islama ljudima ne treba svesti samo na riječi. Ljudi slušaju mnoga izlaganja i predstavljene su im prednosti i vrijednosti islama. Pitamo se kada će doći vrijeme stvarnog prakticiranja islama koje ljudi poznaju samo iz historije Poslanika, s.a.v.s., ashaba, tabi'ina i ostalih dobrih prethodnika?

4. Zajednica a ne pojedinci

Svaki pojedinac koji se želi priključiti nekom udruženju mora biti zadovoljan njegovim programom kojeg nastoji ostvariti. Griješi onaj koji se priključi nekom udruženju jer je u njemu vidio nekog čovjeka čije mu se ponašanje, znanje, hrabrost, ili druge istaknute pohvalne osobine, sviđaju.

Nema sumnje da je ovakvo mjerilo spoznaje ispravnosti udruženja pogrešno, kao što je pogrešno i priključivanje na osnovu takvih motiva. Da'ija iii osoba, koja je zadivila pojedinca, može napraviti greške koje se kose sa Šerijatom, bilo iz vlastitog idžtihada ili činjenjem zabrana. Od toga je sačuvan samo nepogrješivi Poslanik, s.a.v.s.,. Tada povodljivi izgubi pouzdanje u osobu za kojom se poveo i osudi,, ne samo da'iju zbog kojeg je ušao u udruženje, već i cijelo udruženje, jer je

njegovo vezanje za udruženje i zadovoljstvo njime bilo putem vezanja i zadovoljstva s određenom osobom.

Zadovoljstvo udruženjem nije isto što i zadovoljstvo pojedincima. Treba gledati na program i cilj udruženja. Ako pojedinci, bili oni vođe ili članovi, pogriješe, ostali će se i dalje pridržavati ispravnog smjera. Ljudi nisu mjerilo istine, nego je istina mjerilo po kojem se poznaju ljudi. Kako su samo velike riječi koje se prenose od Alijje b. Ebi Taliba, r.a.,: «Spoznaj ljude kroz istinu, a ne istinu kroz ljude!»

Ljudi koji klonu na putu istine sami sebi štetu nanose, a ne nanose je istini. Onaj ko hitro žuri za zadovoljstvom Gospodara ne okreće se ni lijevo ni desno, ne pada pod utjecaj klonulih, niti ih kao uzor sebi uzima.

Dolazak do zadovoljstva Gospodara ne potražuje posredstvo. Najbolji posrednik čovjeka do njegova Gospodara jesu dobra djela.

Mnogi ljudi griješe kada donose sud o nekoj zajednici na osnovu pogrešnih postupaka koje počine pojedinci. Kao da su oni postavljeni da budu supervizori i čuvari od stranputica i omaški. Ovo je sasvim pogrešno mjerilo. Greške pojedinaca u krugu svakog udruženja su shvatljive. Allah, s.v.t., ne bi otvorio vrata pokajanja Svojim robovima da nisu skloni griješenju. Ružno je ustrajavati u pogrešci i ne biti samokritičan.

Neka je slava Onome Koji ne prekorava roba za grijeh u kojem rob nema učešća, kojeg ne priznaje i koji nije uzrok njegove zablude. Uzvišeni kaže:

وَلاَ تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلاَّ عَلَيْهَا وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى

"Štogod ko uradi, sebi uradi, i svaki grješnik će samo svoje breme nositi." *(Suretul-En'am, 164)*

ZAKLJUČAK

Na kraju bih najviše volio ponoviti savjet svim istinoljubivim islamskim udruženjima koja nastoje služiti Allahovoj vjeri: Bojte se Altaha u pogledu ove vjere i ne ustrajavajte u razilaženju i cjepkanju. Zajednice, udruženja, organizacije i džema'ati su dužni shvatiti da islam ne priznaje oprečnosti i razilaženje. Snaga je u zajedništvu, a ne u razilaženju.

Razilaženje ne donosi dobro. Njemu se šejtan i ostali neprijatelji isiama raduju. Razilaženjem, neprijatelji nalaze otvor kroz koji unose zavadu među muslimane, iskrivljavaju predstave o islamu i pokušavaju odvratiti ljude od Allahove vjere.

Istinoljubivost očišćena od svake ovosvjetske ambicije, davanje prednosti većoj koristi za islam i odricanje od prohtjeva duše ponižavaju šejtana i neprijatelje sprečavaju da dođu do željenog cilja. Srca se time spajaju u ljubavi prema Allahu i pobjedi Njegove vjere, iskreni podstiču na lijep odnos i sporazumijevanje u duhu imanske ljubavi i prijaznosti.

Ko nastoji doći do ovog pohvalnog cilja, pozivajući na iskrenost i istinoljubivost, postići će veliku nagradu. Onaj koji nastoji produbiti razdor i suprotstavljanje među muslimanima, ko razgrađuje zajednicu i jedinstvo, umjesto da poziva u zajedništvo i solidarnost, grijeh će zaraditi.

Molim Allaha, s.v.t., da očisti srca od naslaga pakosti, mržnje i lošeg mišljenja, da ih sjedini u ljubavi, pokornosti, pozivu na Njegov put i uzdizanju Njegove riječi. On je Moćan sve učiniti i On je Zaštitnik upute i uspjeha. Amin!

Sadržaj